

7. Lenin partiyi yeniden donatıyor

Şubat Devrimi'nden sonra Bolşevik Parti

Devrim, Bolşevik Parti değil, çoğu bolşevik olan sınıf bilinçli işçiler tarafından yönlendirildi. Dahası, devrime etkin bir biçimde katılan sınıf bilinçli işçilerin sayısı binleri, ya da on binleri bulurken, devrimin uyandırdığı işçiler milyonlarla ölçülebilecek büyük bir kitleyi oluşturuyordu. Dolayısıyla, Şubat Devrimi'nde, tabandaki bolşevik liderliğin, ayaklanmayı zafere taşıma yeteneğini gösterebilmiş olmakla birlikte, siyasi iktidarı işçi sınıfı ya da Bolşevik Parti adına ele geçirememiş olmasına şaşmamak gerek. 1917 Şubatı'na gelindiğinde, 40.000 işçinin çalıştığı Putilov işletmelerinde yalnızca 150 bolşevik vardı; işçi sınıfı içinde ve Vyborg fabrika bölgesinde ise bolşeviklerin sayısı 500'den fazla değildi.(1) Şubat'ta Petrograd Sovyeti'ndeki 1500-1600 delegeden sadece 40'ı bolşevikti.(2)

Petrograd Sovyeti'ndeki bolşeviklerin oranı, onların halk kitlesi içindeki oranından bile küçüktü; çünkü, bolşevikler hala sokak çatışmalarına katılırlarken, menşevikler ve sosyalist devrimciler hızla hareket ederek Sovyet'teki sandalyeleri doldurmuşlardı. I. Zaleshki bolşeviklerin Petersburg Komitesi'nin 4 Mart tarihli toplantısına ilişkin olarak şu gözlemlerde bulunur:

["Tasfiyeciler (menşevikler ve sosyalist devrimciler -T.Cliff) Petrograd İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti'nde sandalyeleri ele geçirdiler, çünkü, o günlerde tasfiyeciler istedikleri gibi hareket ederlerken bolşevikler yasadışı faaliyet yürütmek zorundaydılar. Şubat Devrimi'nin ilk günlerinde, bolşevikler kitlelerle birlikte sokaklara çıkarırken tasfiyeciler doğrudan Duma'ya koştu."(3)]

O sıralar bolşevikler siyasi olarak tam bir dağınlık içindeydiler. Sovyet içinde farklı bir grup oluşturduklarını söylemek dahi zordur. Sukhanov, o günlerdeki durumu şu şekilde anlatır:

["Parti bağlılığı ifade eden referanslara çok ender rastlanılıyordu. Fikirler çok eklektikti ve... birbirlerinden çok az bir farklılığa sahiptiler."(4)]

"Ayrıca, fraksiyonlaşma açısından bakıldığında, delegelerin gruplara bölünmüş olarak değil, karışık bir biçimde oturdukları görülüyordu. O günlerde fraksiyonlara bölünme yönünde bir eğilim yoktu ve delegeler koltuklara rastgele otururlardı."(4)]

Sukhanov'un anlattıklarına bakılırsa, Sovyet Yürütme Komitesi'nin 1 Mart'taki bir oturumunda iktidarın burjuvaziye devredilmesi konusu müzakere edilirken, Yürütme Komitesi'nin 39 üyesinden 11'nin bolşevik olmasına ve Merkez Komitesi Rusya Bürosu'nun üç üyesinin (A. G. Şliapnikov, V. M. Molotov, P. A. Zalutski) de bunlar arasında bulunmasına rağmen, söz konusu öneriye itiraz eden bir kişi bile olmamıştır.(5) Sovyet'in 2 Mart tarihindeki genel oturumu sırasında, toplantıda hazır bulunan 40 bolşevikten yalnızca 15'i iktidarın Geçici Hükümet'e -yani burjuvaziye- devredilmesi önerisine karşı oy kullanmıştır.(6)

Bolşevik Parti Petersburg Komitesi, 3 Mart'ta aldığı bir kararda, 'faaliyetleri proleteryanın ve geniş demokratik halk yığınlarının çıkarlarına uygun düşüğü sürece Geçici Hükümet'in iktidarına karşı çıkmayacağını' ifade ediyordu.(7) Petrograd Sovyeti Yürütme Komitesi'nin kararında geçen ve Geçici Hükümet'le olan ilişkilere istinaden kullanılan 'sürece' (postolku, poskolku) sözcüğünde ifadesini bulan formülasyon, hükümete destek siyasetinin referansı durumuna geldi.

Benzer şekilde, Petrograd Sovyeti'ndeki bolşeviklerden bazıları bir hükümet kurması için Sovyet'e çağrıda bulunan bir karar tasarısı hazırlayıp bunu Sovyet'e sundukları zaman, parti üyelerinin pek çoğu bu öneriye karşı çıktı ve öneri yalnızca 19 oy alabildi.(8)

Hiç kuşku yok ki, menşeviklerin ve sosyalist devrimcilerin Sovyet'te ezici bir çoğunluğa sahip olmaları bolşeviklerin tavırlarını etkiliyordu. Şliapnikov bunu şu şekilde ifade eder: "Menşevik sosyal demokratların iktidar sorununun görüşüldüğü (Sovyet'in 2 Mart tarihli) son oturumunda elde ettikleri zaferin Petersburg Komitesi'ni psikolojik olarak derinden sarstığı ve onu sağa çektiği çok açıktı."(9)

Vyborg Komitesi'nin tutumu

Her şeye rağmen, Petersburg Komitesi ile Sovyet içindeki bolşevik grubun sağ kanadının oportünist hattına karşı bir direnişin var olduğunu da burada açıkça belirtmek gerekir. Petersburg Komitesi'nin Geçici Hükümet'e verdiği 'postolku, poskolku' destek kararı komitenin kendi içinde de bir direniş görmüştü; Vyborg Komitesi'nden üç üye (K. I. Shutko, M. I. Kalinin, N. G. Tolmaçev) aksi yönde oy kullanmışlardı.(10)

Petrograd'ın kuzeybatısındaki işçi sahasında şehrin en örgütlü bölgesi olan Vyborg'taki Vyborg Bölge Komitesi, baştan sona militan, sol bir çizgi izledi. Söz konusu komite Şubat Devrimi'nde kritik bir rol oynamıştı. Şehrin iki önemli işçi bölgesinden birinde (diğeri şehrin güneybatısındaki Narva bölgesiydi)

eyleme doğrudan katılmanın yanı sıra, Petersburg Komitesi'nin üyelerinin çoğunluğunun tutuklanmış olduğu 26 Şubat'tan sonra Petersburg bolşevik örgütünün tüm komutasını üstlenmişti.

Vyborg, Petrograd'ın en önemli modern işletmelerinin yoğun olarak bulunduğu kritik önemde bir bölgeydi. Şubat ile Ekim ayları arasında kalan dönem boyunca bolşeviklerin Vyborg Bölge Sovyeti içinde çoğunluğu ellerinde tutmuş olmaları, bolşeviklerin bu bölgedeki etkinliklerinin bir göstergesiydi. Aynı dönemin başlarında, her zaman bolşevizmin önemli bir mevzisi olarak kabul edilmiş Kronşta'da, 300 vekilden yalnızca 11'i bolşevikti; Ekim ayına gelindiğinde bu sayı ancak 136'ya ulaşmıştı, diğer bir deyişle bolşevikler Sovyet'in yarısını bile oluşturuyorlardı. Vyborg Bölge Komitesi, Ekim'e giden süreçte bolşevizmin kalesi durumundaki devrimci Kronşta ve Helsingfors üzerinde belirleyici bir etkiye sahip oldu.

Örgütlülük açısından da çok iyi durumda olan Vyborg Bölge Komitesi, yüzyılın en büyük olayına, muzaffer Şubat Devrimi'ne etkin bir biçimde katılmıştı. Yani, kendinden emin ve güven dolu olması için çok neden vardı.

Vyborg Bölge Komitesi, devrim sırasında, 27 Şubat tarihini taşıyan ve Sovyet için bir seçim yapılması, otokrasinin devrimci bir biçimde devriliş iktidarın Sovyet'e verilmesi çağrısında bulunan bir bildiri yayımlamıştı.(11) Fabrika toplantılarında iktidarın Sovyetlere devredilmesini isteyen karar önerileri hemen hemen tam bir oybirliğiyle kabul edilmişti. Öte yandan, Vyborg bolşeviklerinin 1 Mart'taki genel bir toplantısında, iktidarı derhal ele geçirmesi ve Duma'nın Geçici Hükümeti'ni feshetmesi için Sovyetlere çağrıda bulunan bir karar benimsenmişti.(12)

5 Mart'ta, Vyborg'tan gelen O. G. Lifşist, Bolşevik Parti Petersburg Komitesi'nin bir toplantısında aşağıdaki karar önerisini sundu:

["1. İçinde bulunduğumuz andaki görev, Rusya'nın bütününde yerel İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Sovyetlerinin birleşmesiyle teşkil edilecek geçici bir devrimci hükümet kurmaktır.

2. Merkezi iktidarın bütünüyle ele geçirilmesine hazırlanmak için şunların yapılması zorunludur: (a) İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetlerinin gücünün pekiştirilmesi; (b) eski iktidar organlarının yıkılarak bunların yerine görevi halkı silahlandırmak, orduyu demokratik ilkeler temelinde düzenlemek, toprağa el koymak ve asgari programın getirdiği tüm diğer talepleri gerçekleştirmek olan İşçi, Köylü ve Asker Vekilleri Sovyetlerinin geçirilmesi suretiyle iktidarın kısmi ele geçirilmesinin yerel olarak başlatılıp sürdürülmesi...

Devlet Duması Geçici Komitesi tarafından kurulmuş olan Geçici Hükümet'in iktidarı, İşçi, Köylü ve Asker Vekilleri Sovyetlerinden devrimci bir hükümet kuruluncaya kadar, ve söz konusu hükümetin faaliyetleri proleteryanın ve büyük bir kütle oluşturan demokratik kitlelerin çıkarlarıyla uyduğu ölçüde tanınacak ve desteklenecektir."(13)]

Petersburg Komitesi'nin Vyborg'tan gelen üyesi Shutko, bu karar tasarısı leyhine oy kullanan tek kişi oldu; Lifşist'in oyu ise, öneri ona ait olduğu için, resmi bir geçerliliğe sahip değildi.

Vyborg Bölge Komitesi'nin formülasyonu, Lenin'in Uzaktan Mektuplar (7-26 Mart) ve Nisan Tezleri'nde (4 Nisan) geliştirdiği tutumla büyük benzerliklere sahipti. Söz konusu formülasyon, Lenin'in yaptığı gibi, iktidarın Sovyetlere devredilmesinin gereğinden söz ediyordu. Ancak, Lenin'den farklı olarak, Vyborglu yoldaşlar yeni hükümetin ufkunu asgari programla sınırlı tutuyorlardı: Bunlar, proleterya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü şeklindeki eski bolşevik formülasyonun, yani burjuva devrimi sınırlarının ötesine geçmiyorlardı.

Petersburg Komitesi

Vyborg Bölge Komitesi'nin tutumu ile Petersburg Komitesi'nin tutumu arasındaki derin farklılıklar, bunların o zamanın grev hareketine karşı takındıkları tavırda yansımaları buluyordu.

8 saatlik işgünü mücadelesi fiili olarak Mart ayının başından sonuna kadar devam etti.* 5 Mart'ta, Petrograd Sovyeti 30'a karşı 1.170 oyla tüm işçileri işbaşı yapmaya çağıran bir karar aldı. Bolşeviklerin Vyborg Bölge Komitesi, 8 saatlik işgünü, ücret artışı, vb. talepleri kazanılmadıkça bu kararın bir geçerliliği olmayacağını duyurdu. Sovyet'in aldığı karara karşı bir gösteri düzenleyen Komite, şunları dile getirdi:

["İşe dönme sorununu tartışmış olan RSDİP (b) Vyborg Bölge Komitesi, bunun yerine, Petersburg Komitesi'nin şehir çapında bir gösteri düzenlemesi gerektiği kanısındadır, çünkü, proleterya, içinde yaşadığımız anda, temel sloganlar için -demokratik bir cumhuriyet, 8 saatlik işgünü, tüm toprakların müsaderesi- daha da güçlü bir mücadeleye atılmak durumundadır; ayrıca, içinde bulunan an bizleri savaş sorununa net bir yanıt getirmeye zorlamaktadır. Biz, savaşa son sloganının bu gösteride öne çıkarılması gerektiğini düşünüyoruz."(14)]

Ne var ki, Petersburg Komitesi bu karar taslağını desteklemeyi reddetti. Bu tavır Vyborglu bolşevikleri çileden çıkardı. Vyborg'dan bir delege Petersburg Komitesi'nin 7 Mart günkü oturumunda şunları söyledi:

"Vyborg Bölge Komitesi, aldığı kararları fabrikaların dikkatine sunmakta geç kalan Petersburg Komitesi'nin bu ağırlığından duyduğu hoşnutsuzluğu ifade eder. Kendi bölgemizde 8 saatlik işgünü uygulamasını bağımsız olarak sürdürme kararı almış olmamızın nedeni de budur."

Buna ek olarak, Vyborg, toplantıya aşağıdaki karar tasarısını sundu (ve tutanaklara yazdırdı):

["Petrograd İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti'nin işe dönme konusundaki kararını görüşen RSDİP (b) Vyborg Bölge Komitesi, çalışma koşullarının ne olacağı sorunu bir karara bağlanmamış olması dolayısıyla, işe dönme kararının erken ve zamansız alınmış bir karar olduğunu düşünmektedir."]

Petersburg Komitesi'nin Vyborg Bölge Komitesi'nin böylesine sağına düşmüş olmasının bir dizi nedeni vardı. Birincisi, Petersburg Komitesi halktan uzaktı ve proleter kitlelerle olan bütünleşmesi zayıf bir düzeydeydi. İkincisi, bir tarihinin de işaret etmiş olduğu gibi, Petersburg Komitesi üyelerinin çoğunluğu Şubat Devrimi'ne katılmış insanlar değillerdi; ayrıca, üyelerinden bir kısmı (cezaevinde oldukları için) uzun zamandır savaş alanının uzağında idi.(15)

Geçici Hükümet'e koşullu destek (postolku, poskolku) kararına karşı oy kullanmış olan Petersburg Komitesi'nin sol kanadı, Vyborg bölgesinden gelen ve isimlerini yukarıda andığımız üç delegeden oluşuyordu.

Merkez Komitesi Rusya Bürosu

Merkez Komitesi Rusya Bürosu, Petersburg Komitesi ile Vyborg Bölge Komitesi arasında kalan üçüncü bir tutum takındı. Bu büro üç kişiden oluşuyordu: Şliapnikov, Molotov ve Zalutski. Merkez Komitesi'nin 1912 yılında seçilmiş asıl kısmı ya yurtdışında, ya da Sibirya'da sürgündeydi. Rusya Bürosu, doğrudan sürgündeki komiteyi temsil ediyordu. Komitenin üç üyesi de savaş sırasında tutuklanmadan kalabilmiş ve Şubat Devrimi'nde aktif rol oynamıştı.

Rusya Bürosu 27 Şubat'ta 'tüm Rus vatandaşları'na yönelik bir manifesto yayınladı. Söz konusu manifesto bir geçici devrimci hükümetin kurulması çağrısında bulunuyordu:

["İşçi sınıfının ve devrimci ordunun görevi, yeni rejime, yeni cumhuriyet rejimine öncülük edecek devrimci bir geçici hükümetin kurulmasıdır... Ayaklanmacı askerlerin yanısıra, tüm fabrika ve işletmelerdeki işçiler, ayaklanmış devrimci halkın ve onun orduları tarafından kurulması gereken geçici devrimci hükümet için kendi temsilcilerini vakit geçirmeksizin seçmelidirler."]

Bu hükümetin görevi, asgari programı hayata geçirmek ve kurucu meclis için gerekli hazırlıkları gerçekleştirmek olmalıydı:

["Geçici devrimci hükümet halkın haklarını ve özgürlüklerini güvence altına alacak, kilise ve hükümdarlığa ait topraklara el koyarak bunları halka verecek, 8 saatlik işgünü kurumsallaştırarak, kurucu meclisi doğrudan, eşit, gizli genel oy temelinde toplayacak geçici yasalar çıkarmalıdır.(16)

"Rusya Bürosu ile Vyborg Bölge Komitesi aynı amaçları paylaşıyordu. Aradaki fark, Vyborg Bölge Komitesi'nin geçici devrimci hükümetin Sovyetlerin kuruluşu aracılığıyla tabandan oluşturulması ilkesi üzerine yaptığı vurgu idi.

"Rusya Bürosu, Vyborg Bölge Komitesi'nin benimsemiş olduğu hattın zamanından önce, henüz olgunlaşmamış bir ayaklanmaya yol açabileceği kaygısını taşıyordu; 3 Mart günü Vyborg'da dağıtılan ve Geçici Hükümet'in devrilmesi çağrısında bulunan bildirilerin toplatılması için emir verdi."(17)

Mart ayının ilk haftası içinde, Rusya Bürosu bünyesine birkaç yeni üye daha aldı. Genişletilmiş yeni büro eskisinin daha solunda bir görüntü çiziyordu. Ne var ki, Geçici Hükümet'le ilgili olarak 9 Mart'ta benimsemiş olduğu bir karar, hala dikkate değer ölçüde Vyborg Bölge Komitesi'nin sağında kalan bir karardı. Her ne kadar söz konusu karar hükümete daha önce olduğundan daha eleştirel bir tavır takınıyor ve bir dizi devrimci öğeler içeriyorduysa da, bir yandan Sovyetleri 'devrimci iktidarın embriyosu' olarak gösterirken, diğer yandan, kendisiyle çelişen bir biçimde, Sovyetlerle Geçici Hükümet arasındaki bir işbölümüne olan ihtiyaçtan söz ediyordu:

["İçinde bulunduğumuz şu gün, Sovyetler, Geçici Hükümet'in ve onun gerek merkezde gerekse taşradaki organlarının faaliyetleri üzerinde tam bir kontrole sahip olmalıdır; ve, ülkenin ekonomik yaşamının bütünüyle altüst olduğu, savaşın yıkıma uğratarak açlık sıkıntısıyla yüz yüze bıraktığı halkın korunması için en kararlı tedbirlerin alınmasının acil bir gereklilik olduğu bu ortamda devletin bazı idari ve ekonomik işlevlerini kendi üzerine almalıdır. Dolayısıyla, bugünkü görev, tüm güçleri, çarlığın ve burjuva karşı devrimin girişimlerini geri püskürtmek, aynı zamanda devrimci demokrasinin taleplerini yerine getirmek, mevcut hükümetin gerçek sınıf karakterini ortaya koymak yeteneğine tek başına sahip olan devrimci iktidarın embriyosu İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti etrafında toplamaktır.

Parti, yerine getirilmesi halinde tüm karşı devrimci güçler karşısında zafere ulaşılmasını, devrimin daha da ileri götürülerek derinleştirilmesini tek başına sağlayacak olan Sovyetlerin en acil ve en önemli görevinin

halkın tamamen silahlandırılması, özellikle de tüm ülke genelinde İşçilerin Kızıl Muhafızları'nın yaratılması olduğunu düşünmektedir."(18)]

Rusya Bürosu'nun bu kararı, Sovyetleri yeni iktidarın taşıyıcısı olarak öne çıkarıyordu.

Böylece, her türlü yalpalama ve bulanıklığa karşın, gerek Vyborg Bölge Komitesi, gerekse Rusya Bürosu, devrimin burjuva demokratik sınırları konusunda hala farklı bir yoruma sahip bulunmakla birlikte, Lenin'in Rusya'ya dönmezden önce benimsemiş olduğu tavrına yaklaşan bir tutum içindeydi.

Savaş sorunu konusunda Petersburg Komitesi Rusya Bürosu'nun sağındaydı. Petersburg Komitesi üyelerinin çoğunluğunun görüşleri, en iyi durumda karışık ve belirsiz bir niteliğe sahipti. Komite'nin 7 Mart tarihli oturum tutanaklarında şunlar yazılıydı:

["Yoldaş Federov G. F., ilkesel düzeyde savaşın sona ermesi fikrinden yana olmakla birlikte, cephenin zayıflaması durumunda kazanılmış bulunan özgürlükleri yitirme tehlikesinin ortaya çıkabileceği düşüncesinden hareketle savaşın sona ermesi talebinin öne çıkarılmasının kategorik olarak imkansız olduğunu düşünüyor. Bir Alman rejiminin kurulması tehlikesi, ön-devrimci hükümetin (pre-revolutionary government) yeniden kurulmasından dikkate değer ölçüde daha büyük bir tehlikedir.

"Yoldaş Avilov B. V., Petersburg Komitesi'nin görüşünü şu şekilde formüle etti: (1) Savaş emperyalist bir savaştır; (2) savaşın sona ermesi uluslararası proleteryanın üzerinde fikir birliğine varılmış eyleminin sonucu olmalıdır; (3) bugünkü koşullar altında, yani emperyalist Alman hükümetinin süregiden hakimiyeti ve Rusya'daki karşı devrim tehlikesi koşullarında, savaş derhal son verilmesi uygun bir talep değildir; aksine, bu tehlikeler ortadan kalkıncaya kadar cephemizin Alman saldırısına karşı savunulmasının bir zorunluluk olduğunu ilan etmemiz gerekir."(19)]

Kamenev, Stalin ve Muranov

Kamenev, Stalin ve Muranov'un Sibiry'a'dan dönmesiyle birlikte bolşevik saflar arasındaki dağınıklık daha da arttı. Bunlar, 12 Mart'ta başkente geldikten hemen sonra, bir hafta önce yayınına başlamış olan Pravda'nın editörlüğünü devraldılar. Petrogradlı bolşevikler bu devir teslim işlemini doğal karşıladılar; ne de olsa bunlardan ikisi (Kamenev ve Stalin) o sıralar Rusya'daki Merkez Komitesi'nin yegane üyeleriydiler ve üçüncüsü (Muranov) de eski Duma milletkiliydi. Pravda'nın yazı kurulundaki bu değişiklik gazetenin çizgisinin keskin bir biçimde sağa kaymasına yol açtı. Sukhanov'un da belirttiği gibi, 'Pravda çok kısa bir zaman içinde tanınamaz hale geldi'.(20)

Yeni editörler, 'gericiliğe ya da karşı devrime karşı mücadele ettiği sürece' bolşeviklerin Geçici Hükümeti kesinlikle destekleyeceklerini bildirdiler -o sıralar karşı devrimin önemli yegane aygıtının yine bu Geçici Hükümet olduğunu unutuyorlardı. Yeni editörler savaş konusunda da net fikirlere sahiptiler. Kamenev'in bu konuda ileri sürdüğü düşünceler, sosyal şovenistlerin düşüncelerinden hemen hemen farksızdı:

["Savaş devam ediyor. Büyük Rus Devrimi savaşı durdurmamıştır. Hiç kimse onun yarın ya da bir sonraki gün sona ereceği umudunu taşıyor. Rusya'nın, devrik çarın çağrısı üzerine savaşa giren ve çarlık bayrağı altında kanını döken askerleri, köylüleri ve işçileri kendilerini özgürleştirdiler ve çarlık bayrağının yerini devrimin kızıl bayrağı aldı. Ancak savaş sürecektir, çünkü Alman ordusu Rus ordusunun örneğini izlemedi ve hala hırsıyla savaş alanında kendi avını bekleyen Alman İmparatoru'na itaat ediyor.

İki ordunun birbiriyle karşı karşıya gelmiş olduğu bir ortamda, olabilecek en saçma şey bunlardan birinin silahlarını yere indirip kendi ülkesine geri dönmesini önermektir. Bu bir barış siyaseti değil, ancak özgür halkın öfkeyle reddedeceği bir kölelik siyaseti olabilir. Hayır, özgür halk olduğu yerde kalacak ve kurşuna kurşun, bombaya bombayla karşılık verecektir. Bu durum kaçınılmazdır.

Çarlık rejiminin boyunduruğunu kırmış olan devrimci askerler ve subaylar, kendi hükümetlerinin boyunduruğundan kurtulma cesaretini henüz gösterememiş Alman ve Avusturyalı asker ve subaylar karşısında cephedeki mevzilerini terk etmeyeceklerdir. Devrimin askeri güçlerinde bir örgütsüzlüğe izin veremeyiz! Savaş, örgütlü bir yoldan, komşu istilacının ve emperyalistin iradesine boyun eğilerek değil, kendilerini özgürleştirmiş halklar arasındaki bir uzlaşmayla sona erdirilmelidir.(21)

'Yenilenmiş Pravda'nın ilk sayısının yayınlandığı gün olan 15 Mart, 'savunmacılar'ın bir zafer günüydü (diye yazıyor Şliapnikov). Duma Komitesi üyelerinden Yürütme Komitesi üyelerine varıncaya kadar devrimci demokrasinin kalbinin attığı Taurida Sarayı'nda herkes tek bir olaydan söz ediyordu: Ilımlı ve sağduyulu bolşeviklerin aşırıycılar karşısındaki zaferi. Yürütme Komitesi'nin bizzat kendisinde alaycı, düşmanca gülümsemelerle karşılandık. Bu, en berbat 'savunmacılar'ın Pravda'nın övgü ve taktirini kazandığı ilk ve son olay idi. Pravda'nın söz konusu sayısı fabrikalarda dağıtıldığında, gazete partimizin yandaşları ve sempatanları arasında şaşkınlık, düşmanlarımız arasında ise haince bir hoşnutluk yarattı. Petrograd Komitesi'nde, Merkez Komitesi Bürosu'nda ve Pravda çalışanları arasında pek çok soru soruluyordu: Neler oluyordu? Gazetemiz neden bolşevik siyasete son vermiş ve 'savunmacılar'ın siyasetini

izlemeye başlamıştı? (Gazetede -ç.n.) darbe, Petrograd Komitesi gibi tüm örgütü gafil avlamıştı; derin bir hoşnutsuzluk yaşanıyor ve Merkez Komitesi Bürosu bu olayın sorumlusu olmakla suçlanıyordu. İşçi mahallelerindeki öfke çok derindi; proleterler Pravda'nın Sibiry'a'dan henüz dönmüş eski üç editörünün gazeteyi ele geçirdiklerini öğrendikleri zaman, bunların partiden ihraç edilmelerini istediler.(22) Kısa bir süre sonra, Pravda, Vyborg Bölge Komitesi'nden gelen bir protesto metnini gazetede yayınlamak zorunda kaldı:

["Eğer gazete işçilerin kendisine olan güvenini yitirmek istemiyorsa, bu burjuva baykuşlar için ne kadar zor ve hazmedilmez bir şey olursa olsun, devrimci bilincin ışığı olmalıdır ve olacaktır da. (Vurgu metnin aslında)"](23)

Vyborg Bölge Komitesi Pravda'nın izlediği hattı protesto ederken, Petersburg Komitesi her geçen gün gazetenin nüfuzu altına daha çok giriyordu. Nitekim, 18 Mart'ta Kamenev, gazetenin Geçici Hükümet karşısında izlediği 'koşullu' destek siyasetini değiştirerek fiili destek siyasetini benimsemesi gerektiğini önerdi; Komite, bazı karşı çıkışlara karşın, Kamenev'in önerisini kabul etti.(24)

Vyborg bölgesinden gelen protestolara rağmen, Lenin'in Rusya'ya geri döndüğü güne kadar, Pravda'nın genel siyasi hattı Geçici Hükümet'e ve savunmacılara uyum göstermeye, hükümet ve savaş karşısında uzlaşmacı bir tutum takınmaya devam etti.

Ülkenin dört bir yanında...

Pravda'nın siyasi hattının -yani devrimin burjuva demokratik devrim olduğu, Geçici Hükümet'in postolku poskolku desteklenmesine ihtiyaç olduğu savları ve 'savunmacı' tutuma karşı takınılan tavizkar tavır-Rusya'nın dört bir yanında yerel bolşevik liderler tarafından izlendiğini açıkça belirtmek gerekir. Bunun Pravda'nın etkisinin bir sonucu olduğunu ileri sürmek biraz zor görünüyor.

Kharkov'daki bolşevik gazete Sotsial-Demokrat 19 Mart'ta şunları yazıyordu:

["Alman demokrasisi iktidarı kendi eline alıncaya kadar, ordumuz, tepeden tırnağa kadar silahlanmış bir biçimde Prusya militarizmine karşı çelikten bir duvar gibi dikilmelidir, çünkü Prusya militarizminin zaferi özgürlüğümüzün ölümü anlamına gelecektir.25]

Moskova'daki bolşevik gazete Sotsial-Demokrat ise 20 Mart'ta şunları söylüyordu: 'Barışa ulaşıncaya kadar silahlarımızı bırakmıyoruz'(26).

Geçici Hükümet'e destek formülasyonu pek çok yerde, örneğin 15 Mart'ta Krasnoyarsk'taki bolşevik gazete Krasnoyarskkürabochii'de(27), 9 Mart'ta(28) ve Nisan ayı içinde(29) Moskova Sotsial-Demokrat'ta tekrar tekrar ifade edildi. Kharkov'daki bolşevik gazete, Geçici Hükümet'in partinin asgari programını yaşama geçirmesi gerektiğini ileri sürecek kadar ileri gidiyordu!(30)

Bakü'deki bolşevik liderler arasındaki heyecan öylesine büyüktü ki, bunlar yerel Geçici Hükümet'e katıldılar.(31)

Tüm Rusya Bolşevik Konferansı

Bolşevik liderler Kamenev ve Stalin, kendi sağ tutumlarını 28 Mart'ta toplanan Bolşevik Parti Tüm Rusya Konferansı'nda daha net bir biçimde formüle ettiler.(32)

Stalin, 'Geçici Hükümet'e Karşı Tavır Üzerine' başlığını taşıyan raporunda şunları ifade ediyordu:

["İktidar iki organ arasında bölüşülmüştür ve bunlardan hiçbiri iktidara tek başına sahip değildir. Bu ikisi arasında bir çekişme, bir mücadele vardır ve olmalıdır da. Roller paylaşılmıştır. İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti devrimci dönüşümlerin yaşama geçirilmesi konusunda inisiyatif ele almıştır. İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti ayaklanan halkın devrimci lideridir; Geçici Hükümet üzerinde bir kontrol organıdır. Diğer yandan, Geçici Hükümet, devrimci halkın kazanımlarının pekiştirici organı olma rolünü üstlenmiştir. İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti güçleri harekete geçirir ve kontrol işlevi görürken, Geçici Hükümet... halk tarafından sağlanmış kazanımları pekiştirme rolünü yerine getirir... Böyle bir durum hem birtakım dezavantajları, hem de bir dizi avantajı içermektedir."]

Burada, Stalin sınıf farklılıklarının üstünden atlıyor ve yalnızca Geçici Hükümet ile Sovyetler arasındaki işbölümünden söz ediyor. İşçiler ve askerler devrimi ilerletiyorlar, burjuva hükümet ise devrimin kazanımlarını pekiştiriyor!

["Geçici Hükümet'i, devrimin attığı adımları pekiştirdiği sürece ve o ölçüde, destekliyoruz; ancak, karşı devrimcileştiği zaman Geçici Hükümet'i desteklemek söz konusu olamaz."]

Bundan sonra, Stalin, Krasnoyarsk İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti'nin aşağıdaki kararını desteklediğini bildirir:

["Geçici Hükümet'in devrimin temel taleplerine boyun eğmesi, ancak, onu devrimci halkın korkunç gücüne dönüştürebilmek için kendi örgütlülüğünü devrimden doğmuş İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetleri etrafında kalıcılaştırmak zorunda olan proleteryanın, köylülüğün ve devrimci ordunun dur durak bilmez basıncı ile

sağlanabilir; ...Geçici Hükümet'in faaliyetleri, ancak bu faaliyetler yaşanmakta olan devrimin içinde yer alan işçi sınıfının ve devrimci köylülüğün taleplerini yerine getiren bir süreç izlediği taktirde ve o ölçüde desteklenir."]

Konferansın hakkında hiçbir karar almadığı savaş konusundaki tartışmada, sağ bolşeviklerin saldırısı daha da açık ve keyif bozucuydu. Nitekim, Saratov'dan gelen delege Vasiliev aşağıdaki önergeyi konferansa sundu:

["Devrimci demokratik Rusya ne bir santim yabancı toprağı, ne de bir kuruşluk yabancı mülk arayışı içindedir. Ancak, bizden de ne bir santim toprak parçası, ne de bir kuruşluk mülk alınabilir... Barışa ulaşılmadığı sürece bütünüyle silahlanmış olarak kalmalıyız; ve yeni demokratik Rusya'nın çıkarlarını koruma çabamızı on kez artırmalıyız, çünkü bugün tomurcuklanmakta olan özgürlüklerimizi savunuyoruz. Devrimci ordu güçlü ve fethedilmez olmalı. Ordunun güçlerini kuvvetlendirmek için işçiler ve Geçici Hükümet gerekli olan her şeyi temin etmelidir. Bir ordunun güçlü olabilmesinin zorunlu koşulu olan ordu saflarında disiplin, korku değil, özgür irade üzerine inşa edilmeli, demokratik subaylarla devrimci askerlerin karşılıklı güvenine dayanmalıdır."]

Konferansta Stalin-Kamenev hattına karşı bir dizi protesto dile getirildi. Nitekim Skrypnik şunları söylemişti:

["Hükümet devrimi pekiştirmiyor, onun önünde bir engel olarak duruyor.

"Hükümeti desteklemekten artık söz edilmemelidir. Geçici Hükümet halka ve devrime karşı bir ikiyüzlülük içinde; ona karşı mücadeleye hazırlanılması bir zorunluluk."]

Nogin ise şunları söylüyordu: 'Artık söz etmemiz gereken şeyin destek değil direniş olduğu çok açık.' Ne var ki, bir bütün olarak alındığında, Stalin ve Kamenev'in konferans çoğunluğunu kendi yanlarına çekmiş oldukları kuşkusuzdu.

Bundan sonra, konferansta Tsereteli'ye ait olan ve bolşeviklerle menşevikleri tek bir parti içinde birleştirmeyi öngören bir öneri tartışıldı. Stalin tamamıyla bu önerinin benimsenmesinden yanaydı: 'Bunu yerine getirmeliyiz. Birleşme koşulları konusunda önerilerimizi belirlemek durumundayız. Zimmerwald-Kienthal hattını takiben bir birleşmeye gidilmesi mümkün görünüyor.'

Molotov buna karşı çıktı, ancak Stalin fikrinde diretti:

["Önden koşturmanın ve anlaşmazlıklarla uğraşmanın bir yararı yok. Anlaşmazlıkların olmadığı bir parti yaşamı düşünülemez. Parti içindeki önemsiz anlaşmazlıkların üstesinden geleceğiz. Ancak bir sorun var: Birleşmesi mümkün olmayan bir şey birleştirilemez. Zimmerwald ve Kienthal (kararları -ç.n.) üzerinde hemfikir olanlarla, yani devrimci yenilgicilik argümanına karşı olanlarla tek bir parti oluşturacağız."(33)] Zimmerwald ve Kienthal Konferansları'nda alınmış bulanık, pasifist kararlar temelinde, Lenin'in karşı oy kullanmış olduğu kararlar temelinde birlik! Menşevik-sosyalist devrimciler koalisyonunu sağa çekmiş olan ve üç ay kadar sonra bolşevikleri tutuklatıp silahsızlandırmış olan bir adamla, Tsereteli ile birlik!

Troçki, bu olaylardan yıllar sonra, haklı olarak şunları yazıyordu: 'Raporları okurken... sık sık şaşkınlığa düşmemek elde değil: Bu delegelerin temsil ettiği bir partinin bundan yalnızca yedi ay kadar sonra demir bir pençeyle iktidarı ele geçirmesi nasıl mümkün olabildi?'(34)

Bekleyiş

1917 Şubat Devrimi'nden çok önce, Lenin, çar devrildikten sonra savunmacılık yaklaşımının o iğrenç yüzünü göstermeye başlamış olduğuna dikkati çekiyor ve bu tehlikeye karşı uyarılarda bulunuyordu -çarlık rejiminin yerini bir proleter yönetim değil, burjuva demokratik bir yönetim almıştı. 'Enternasyonalist Sözlerin Ardında Gizlenen Sosyal Şovenist Siyaset' başlıklı bir makalede (söz konusu makale 21 Aralık 1915'te, Sotsial-Demokrat'ın 49. sayısında yayınlandı), Martov'un şu sözlerine karşılık verdi: 'Eğer mevcut kriz demokratik bir devrimin, bir cumhuriyetin zaferine yol açarsa, böyle bir durumda savaşın karakterinin esaslı bir biçimde değişeceği çok açıktır.' Lenin'in Martov'averdiği karşılık çok sertti:

["Bu, utanmadan söylenmiş bir yalandır. Martov'un demokratik devrimin ve bir cumhuriyetin burjuva demokratik devrim ve bir burjuva demokratik cumhuriyet anlamına geldiğini bilmediği düşünülemez. Burjuva ve emperyalist büyük devletler arasındaki bu savaşın karakteri, askeri-otokratik ve feodal emperyalizmin bu ülkelerden birinde devrilmesi halinde, zerre kadar değişmeyecektir. Bunun nedeni şudur ki, böylesi koşullar altında tamamen burjuva olan bir emperyalizm ortadan kalkmaz, aksine yalnızca güç kazanır."(35)]

Bundan birkaç hafta kadar önce, Lenin 'sosyal demokratların geçici bir devrimci hükümete... devrimci şovenistlerle birlikte katılmasının kabul edilemez' olduğunu ileri sürmüştü:

["Devrimci şovenistler derken, çarlığa karşı olduğu kadar Almanlara karşı zafer kazanmak, diğer ülkeleri yağmalamak ve Büyük Rusların Rusya'daki diğer halklar üzerindeki egemenliğini pekiştirmek vs.

isteyenleri kastediyoruz. Devrimci şovenizm küçük burjuvazinin sınıf konumuna dayanır. Küçük burjuvazi her zaman için burjuvaziyle proleterya arasında bocalar. İçinde bulunduğumuz şu gün ise, o (kendisinin demokratik devrim anlamında bile tutarlı bir devrimci olmasını engellyen) şovenizm ile proleter enternasyonalizmi arasında bocalıyor. Bugün, trudovikler, sosyalist devrimciler, Naşa Zarya, Çekidze'nin Duma grubu, Örgütlenme Komitesi, Bay Plehanov ve benzerleri Rusya'daki küçük burjuvazinin siyasi sözcüleridirler.

"Eğer devrimci şovenistler Rusya'da başarıya ulaşırlarsa, bugünkü savaşta onların 'anavatanı'nı savunmayı reddedeceğiz. Sloganımız, devrimci ve cumhuriyetçi bile olsalar şovenistlere karşıdır -onların karşısında ve sosyalist devrim için uluslararası proleteryanın ittifakının yanındadır."(36)]

Lenin, insanı etkileyen bir uzak görüşlülükle şunları yazıyordu:

["Rusya'da, yeni, daha yüksek, daha gelişkin ve daha karmaşık uluslararası ilişkiler temelinde yeni bir siyasi ayrışma ortaya çıkmıştır. Bu yeni ayrışma devrim kadar Almanya'nın yenilgiye uğramasını da arzulayan şovenist devrimcilerle, Rusya'da bir devrim, aynı zamanda Batı'daki proleterya devrimin yararına olacak bir devrim isteyen proleterya enternasyonalisti devrimciler arasındadır. Bu ayrışma, özünde, Rusya'daki şehir ve kır küçük burjuvazisi ile sosyalist proleterya arasındaki bir ayrışmadır."(37)]

Lenin, küçük burjuva demokratik savunmacılarla liberal burjuvazi arasında ittifak kurulması gibi bir tehlikenin olabileceği öngörüsündeydi:

["Bunun kadar açık olan bir diğer şey liberal burjuvazinin tutumudur -korku içindeki monarşiden tavizler koparabilmek ve onu iktidarı burjuvaziyle paylaşmaya zorlayabilmek için yenilgiden ve yükselen devrimden yararlanmak. Yine aynı ölçüde açık olan bir şey de hükümetin ve burjuvazinin yalpalamasından ve çekingenliğinden faydalanarak devrimi tamamlama çabası içinde olan devrimci proleteryanın tutumudur. Oysa, küçük burjuvazi, yani Rus halkının güçlkle uyanan büyük kütlesi, milliyetçi önyargıların esiri olmuş bir halde ve körü körüne burjuvazinin arkasında toplanıyor; bu sınıf, bir yandan savaşın benzeri görülmemiş dehşeti ve sefaleti, yaşam standartlarındaki ağır kayıplar, yoksulluk, yıkım ve sefalet tarafından devrime doğru itiliyor, diğer yandan ise, her adımda geriye doğru dönerek, büyülenmiş bir şekilde anavatanın savunulması fikrine, Rus devletinin bütünlüğü fikrine, ya da, çarlığa ve Almanya'ya karşı -ama kapitalizme değil- kazanılacak bir zafer sayesinde küçük-köylü gönencine erişme fikrine bakıyor.(38)

"Dolayısıyla, bugünkü savaşta, Rus proleteryası, ancak ve yalnızca, şayet devrim proleterya partisini iktidara yerleştirirse, bu partiye devrimci ayaklanmanın bütün bir gücüne ve bütün bir devlet aygıtına Almanya ve Avrupa'nın sosyalist proleteryası ile doğrudan ve kalıcı bir ittifak kurma hedefine yönelik olarak rehberlik etmesi şansını verirse 'anavatanı savunabilir' ve 'savaşın karakterinin köklü biçimde değişmiş olduğunu' dikkate alabilir.(39)

"Şimdi, yani Şubat Devrimi sonrası, Lenin, bu enternasyonalist bakış açısı temelinde, bütünüyle yeni bir devrimci strateji ve taktik geliştirdi, bunun ilk ürünü ise onun 'Uzaktan Mektuplar'ı oldu.

Lenin'in 'Uzaktan Mektuplar'ı

Savunmacılığa, Geçici Hükümet'i destekleme, menşeviklerle birleşme yönelimleri gösteren Rusya'daki bolşevik liderlik bir dağınıklık içindeyken, Lenin 'uzaklarda yaşamaya mahkum edilmiş' olmaktan büyük bir öfke duyuyordu. Bolşevik liderliğin tutumu hakkında kendisine ulaşan yetersiz bilgilerin sonucu olarak, henüz Rusya'ya dönmezden önce endişe içindeydi. Bolşeviklerin Merkez Komitesi Yurtdışı Bürosu üyelerinden J. S. Hanecki'ye yolladığı 30 Mart tarihli mektubu uyarılarla doludur:

["Eğer böyle bir aldatmacaya göz yumacak olursa, partimiz derin bir utanç yaşamaktan hiçbir zaman kurtulamayacak ve siyasi olarak intihar etmiş olacaktır... Ben, kişisel olarak, partimiz içinde Kerenski ve beraberindekilerin sosyal vatanseverliğine, ya da Çekidze ve beraberindekilerin toplumsal pasifizmine ve Kautskyciliğine tavizler verenlerden, bunlar kim olursa olsun, derhal ayrılmayı tercih edeceğimi bildirmekte, bunu yazılı olarak ilan etmekte bir saniye bile tereddüt etmeyeceğim."(40)]

Lenin, ilk bakışta kişilere yönelik değilmiş gibi görünen bu tehditten sonra, aklında bu işin başta gelen sorumluları olarak gördüğü kişiler olduğunu açıkça hissettirir: 'Kamenev, dünya-tarihsel ölçekte bir sorumluluk taşıdığıнын bilincinde olmalıdır.'(41)

Bununla birlikte, Lenin Kamenev ve arkadaşlarının oportünizmini lanetlemekle yetinmedi. Hemen parti ve proleterya için siyasi bir strateji oluşturmak üzere kolları sıvadı. 7 Mart ile 26 Mart tarihleri arasında 'Uzaktan Mektuplar' olarak anılan (beşincisi tamamlanmamış) beş mektup yazdı. Bunlardan yalnızca birincisi Pravda'da yayınlandı. Söz konusu birinci mektupta Lenin şunları yazıyordu:

["Bu hükümetin -ki mevcut savaş açısından bakıldığında milyarlarca dolar sermayeli İngiltere ve Fransa firması'nın bir acentesinden başka bir şey değildir- yanında, önemli, resmi olmayan, henüz yeterince gelişmemiş ve görece zayıf, proleterya ile kent ve kır nüfusunun tüm yoksul kesimlerinin çıkarlarını ifade

eden bir işçi hükümeti doğmuştur. Bu, Petrograd'taki İşçi Vekilleri Sovyeti'dir... İşçi Vekilleri Sovyeti, işçilerin bir örgütü, bir işçi hükümetinin embriyosu, halkın tüm yoksul kitlesinin, yani nüfusun barış, ekmek ve özgürlük için didinen onda dokuzluk kütesinin çıkarlarının temsilcisidir... çarcı gericiliğe karşı çıkar mücadelesinde işçilerin yeni hükümeti desteklemesi gerektiğini söyleyen bir kimse... işçilere karşı ihanet içindedir, proleteryanın davasına karşı ihanet içindedir, barış ve özgürlük davasına karşı ihanet içindedir... Çünkü, özgürlüğün ve çarlığın tamamen yıkılmasının yegane garantisi proleteryanı silahlandırmakta, İşçi Vekilleri Sovyeti'nin rolünü, önemini ve gücünü pekiştirmekte, genişletmekte ve geliştirmekte yatar."(42)] Lenin bir makinalı tüfekten fırlayan mermiler gibi sözlerini birbiri ardına sıralıyordu!

["İçinde bulunduğumuz şu anda 'günün görevi' şunu söylemek olmalıdır: İşçiler, çarlığa karşı girişilen iç savaşta proleteryanın kahramanlığının, halkın kahramanlığının ne mucizeler yaratabildiğini göstermiş bulunuyorsunuz. Devrimin ikinci aşamasında zafere giden yolun önünü açmak için örgütlülüğün, proleteryanın ve tüm halkın örgütlülüğünün mucizelerini gerçekleştirmek zorundasınız."(43)]

Devrimde proleteryanın müttefikleri kimlerdi?

["Proleteryanın iki müttefiki vardır; bunlardan birincisi, sayıları milyonlara varan ve Rusya'daki nüfusun ezici çoğunluğunu oluşturan yarı-proleterlerle küçük köylü nüfusun belli bir kesimidir... Rus proleteryanının ikinci müttefiki ise, genel olarak bütün savaşan ülkelerin proleteryanıdır.(44)

"Proleterya, bu iki müttefiki ile, ve mevcut geçiş sürecinin özgül koşullarından yararlanarak, ilkin Guçkov-Milyukov yarı-monarşisi yerine demokratik cumhuriyete ve köylülerin toprak sahipleri üzerindeki zaferine, daha sonra ise, savaşın bitkin düşürdüğü halka barış, ekmek ve özgürlüğü tek başına getirebilecek olan sosyalizme ulaşılmasını başarabilir ve başaracaktır da."(45)]

Lenin, 'Uzaktan Mektuplar'ın ikincisinde, ikinci bir devrime ve bir işçi hükümetinin kurulmasına duyulan ihtiyacı açıkça dile getirdi: 'Yalnızca kır işçileri ile köylülüğün ve kent yoksullarının en yoksul kesimince desteklenmiş bir proleterya cumhuriyeti barışı sağlayabilir, ekmek, düzen ve özgürlük getirebilir.'(46)

'Üçüncü Mektup' geleceğin işçi devletinin görevinin ve yapısının ayrıntılarına girerek daha da ileri gider: ["Bir devlete ihtiyacımız var. Ancak, burjuvazinin anayasal monarşilerden en demokratik cumhuriyetlere varıncaya kadar her yerde yaratmış olduğu türden bir devlete değil...

Bir devlete ihtiyacımız var, ama burjuvazinin ihtiyacı olan, halktan kopuk ve ona karşı bir polis gücü, bir ordu, bir bürokrasi (resmiyet) biçimine bürünmüş hükümet organlarından oluşan türde bir devlete değil. Bütün burjuva devrimcileri yalnızca bu devlet aygıtını daha da mükemmelleştirmiş, yalnızca onu bir partinin elinden alıp bir diğerrinin eline teslim etmiştir.

Diğerr yandan, proleterya, eğer mecut devrimin kazanımlarını elde tutmak ve daha da geliştirmek istiyorsa, eğer barış, ekmek ve özgürlüğe ulaşmak istiyorsa, Marks'ın ifadesini kullanarak söyleyecek olursak, bu 'hazır' devlet aygıtını 'parçalamak', polis gücünü, orduyu, bürokrasiyi bütün bir silahlı halkla bütünleştirmek suretiyle onun yerine bir yenisini koymak zorundadır. Proleterya, 1871 Paris Komünü ile 1905 Rus Devrimi deneyimlerinin adımlarını izleyerek, halkın bütün yoksul, sömürülen kesimlerini silahlandırmak zorundadır; onların devlet iktidarının organlarını doğrudan kendi ellerine almalarının, söz konusu iktidarın bu organlarının bizzat kendileri tarafından oluşturulmasının sağlanabilmesi için bu zorunludur."(47)]

Daha sonra, Lenin tekrar devrimin temel sorununa gelir: örgütlenme.

["İşçi Yoldaşlar! Dün, çarcı monarşisinin yıkılmasında proleterya kahramanlığının mucizesini gösterdiniz. Az çok yakın bir gelecekte (belki hemen şimdi, şu cümlelerin yazıldığı anda), emperyalist savaşta sürdürmekte olan toprak sahiplerinin ve kapitalistlerin egemenliğini yıkmak için aynı mucizevi kahramanlığı tekrarlamak zorunda kalacaksınız. Eğer proleterya örgütlülüğünün mucizelerini yaşama geçirmezseniz, bu ikinci 'gerçek' devrimde sağlam bir zafere ulaşamayacaksınız!"(48)]

'Dördüncü Mektup' barışın nasıl sağlanacağı sorusuna değinir:

["Çarcı hükümet, zayıf ulusları soymak ve boğazlamak için, bugünkü emperyalist, talancı savaşta başladı ve sürdürdü. Toprak sahiplerinin ve kapitalistlerin hükümeti olan Guçkov'ların ve Milyukov'ların hükümeti bu aynı türden savaşta sürdürmeye zorlanıyor ve onu sürdürmek istiyor. Bu hükümeti demokratik bir barışla savaşta sona erdirmeye çağırarak, genelev patronlarını erdemli olmaya davet etmekle aynı anlama gelir.(49)

"Eğer Rusya'daki siyasi iktidar İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Sovyetleri'nin ve onlar tarafından seçilmiş Tüm Rusya Sovyeti'nin ellerinde olsaydı, böyle bir iktidar partimizin (Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi) henüz daha 13 Ekim 1915'te ana hatlarını çizmiş olduğu barış programını yaşama geçirme konusunda bizimle aynı fikirde olabilirdi ve hiç kuşkusuz olurdu da.

Bu program muhtemelen şunları içerirdi:

1. Tüm Rusya İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Sovyeti (ya da geçici bir süre için onun yerine hareket eden St. Petersburg Sovyeti), çarlık monarşi ya da burjuva hükümetler tarafından imzalanmış herhangi bir anlaşmanın kendisini bağlamadığını vakit yitirmeden ilan ederdi.

2. Sovyet, çarlık monarşisinin ve istisnasız tüm burjuva hükümetlerin utanç verici talan amaçlarını kamuoyunun bilgisine sunabilmek için, bütün bu anlaşmaları derhal yayınlardı.

3. Vakit yitirmeksizin, savaş halindeki bütün devletleri derhal bir ateşkes ilan etmeye çağırırdı.

4. İşçilerimizin, köylülerimizin barış koşullarını derhal bütün halkın bilgisine sunardı:

Bütün sömürgelere özgürlük;

Bütün bağımlı, ezilen, eşitsiz uluslara özgürlük.

5. Burjuva hükümetlerden olumlu hiçbir şey beklemediğini ilan eder, tüm ülkelerin işçilerine burjuva hükümetlerin yıkılması ve bütün siyasi iktidarın İşçi Vekilleri Sovyetlerine devredilmesi çağrısında bulunurdu.

6. Burjuva hükümetlerin bir insanlık suçu olan bu talan savaşını sürdürmek için aldıkları borçların kapitalist sınıfın kendisi tarafından ödenebileceğini, işçilerle köylülerin bu borçları kabul etmeyi reddettiklerini ilan ederdi."(50)]

'Beşinci Mektup', Rus proleteryanının yüz yüze bulunduğu görevlerle ilgili olarak daha önceki mektupların bir özetini verir ve aşağıdaki noktaları ekler:

["Proleterya, köylülüğün en yoksul kesimiyle ittifak içinde, temel ürünlerin üretim ve bölüşümü üzerinde kontrole, genel emek hizmeti, vb. uygulamaya koymaya yönelik daha ileri adımlar atabilir ve atmalıdır...

Bu adımlar, kendi bütünlükleri ve kendi gelişimleri içinde, sosyalizme geçişe damgasını vuracaktır; bu, geçiş tedbirleri olmaksızın Rusya'da bir anda ve doğrudan başarılabilir, ama bu tür tedbirlerin sonucu olarak tamamen başarılabilir ve acil bir şeydir... Bu bağlamda, kırsal bölgelerde derhal özel İşçi Vekilleri Sovyetleri, yani diğer köylü vekilleri Sovyetlerinden ayrı olarak ücretli tarım işçileri Sovyetleri örgütlenme görevi, olağanüstü bir aciliyet olarak öne çıkar."(51)]

Lenin'in mücadele alanından binlerce kilometre uzakta ve çok sınırlı bir bilgiyle yazdığı bu mektuplardaki olağanüstü netlik gerçekten şaşırtıcı!

Pravda'nın editörlerinin 'Uzaktan Mektuplar'ı heyecanla karşılamamış olmalarına şaşırılmaması gerek.

Nitekim, bu beş mektuptan yalnızca birincisini, onu da beşte birini keserek yayınladılar. Bu mektubun editörlerce sansür edilen paragraflarında, Lenin, çarlık rejiminin gericiliğine karşı mücadelenin çıkarları adına işçilerin yeni hükümeti desteklemeleri gerektiğini söyleyenleri işçilere, proleteryanın davasına, özgürlük davasına ihanet etmekle suçluyordu. Lenin, bu sözlerle Kamenev, Stalin ve Muranov'un tutumunu ima ediyor olabiliyordu.

Lenin Rusya'ya dönüyor

Lenin, Şubat Devrimi zaferinden ancak beş hafta sonra Rusya'ya ulaşabildi. Krupskaya, o günler için, 'Şubat Devrimi'nin haberi geldiği andan itibaren İlyiç Rusya'ya dönme heyecanı ile yanıp tutuşmaya başladı' diyor: ["İngiltere ve Fransa bolşeviklerin Rusya'ya geçmelerine asla izin vermezdi. Lenin bunu çok iyi biliyor, Kollontay'a yolladığı bir mektubunda 'Bu lanet olası İsviçre'den ayrılmayı kısa bir süre içinde başaramayacağımızdan korkuyoruz' diye yazıyordu. Bunu dikkate alarak, 16-17 Mart tarihli mektuplarında, Petrograd ile bağlantıların yeniden tesis edilmesinin en iyi nasıl yapılabileceği konusunda Kollontay ile yeni düzenlemelere girişti.

"Yasal yollarla bütünüyle kapalı olduğu için, yasadışı seyahat kaçınılmazdı. Ama nasıl? Devrim haberlerinin ulaştığı günden itibaren İlyiç geceleri uyuyamaz hale geldi; geceleri en akla hayale gelmez planlar yapıyordu. Yola uçakla çıkılabiliyordu. Ancak böyle fikirler ancak gecenin o yarı hezeyan anında akla geliyordu. Akla gelen bu türden fikirler daha sözlü ifadeye dökülür dökülmez bunların gerçekleştirilmesinin olanaksızlığı açığa çıkıyordu. Tarafsız bir ülkeden bir yabancının pasaportunu ele geçirmek zorunluydu; fazla şüphe uyandırmayacağı için en uygunu bir İsviçre pasaportu olacaktı. İsviçreli yoldaşlarımızın yardımıyla böyle bir pasaportu elde etmek mümkün olabilirdi, ancak, İsviçre dilini konuşmıyor oluşumuz bunun önünde ciddi bir engeldi. Belki bir parça İsviçrece konuşuyor olmak yeterli olabilirdi. Ne var ki, bu durumda yakayı ele verme riski oldukça büyüktü. 'Uykuya dalacaksın, rüyanda menşevikleri göreceksin ve alçaklar, alçak herifler diye bağırarak başlayarak bütün planları suya düşüreceklerin' diye ona takılıyordum."(52)]

Neden sonra, Rusya'ya ulaşmak konusunda Martov'dan mükemmel bir fikir geldi. Rusya'da tutuklu bulunan Alman ve Avusturyalı savaş esirlerine karşılık göçmen statüsüyle Almanya üzerinden geçiş izni koparmak mümkün olabilirdi. Fakat, bu önerinin üstüne atlayan Lenin dışında hiç kimse bu yolu denemek istemedi. Almanya'nın yardımı yoluyla sorunu çözenin içerdiği siyasi risk gerçekten çok büyüktü. Düşmanla işbirliği yapmakla suçlanmak gibi çok ciddi bir tehlike söz konusuydu. Bir 'mühürlü tren' olanağından yararlanmak muazzam bir cesaret ve irade gerektiriyordu, ama Lenin böyle bir yüreklilik ve iradede yoksun değildi.

17 Mart'ta, 'Buradan kurtulma konusunda yegane olanak İsviçre'deki göçmenlerle Alman savaş esirlerinin takası ile doğabilir' diyerek fikrini açıkça dile getirdi. 18 Mart'ta buna hazır olduğunu, kendisiyle birlikte gelmek isteyen yandaşlarını kendisiyle ilişkiye geçmeye çağırdı(53): 'Her ne pahasına olursa olsun, hatta bizi cehennem bekliyor olsa bile, gitmek zorundayız.'(54)

O sıralar, Rusya'da Dışişleri Bakanı Milyukov Almanya üzerinden yolculuk yapan Rus vatandaşlarının mahkeme önüne çıkarılacaklarını bildirdi.(55) Ancak, bu açıklama, devrimci Rusya'ya ulaşmakta başka hiçbir şansa sahip olmayan Lenin'i fikrinden caydırmaya yetmedi. 27 Mart günü, 32 kişiden oluşan bolşevik grup bir 'mühürlü tren' içinde Almanya üzerinden Rusya'ya gitme riskini göze aldı.

Bundan bir ay kadar sonra, Martov bütün cesaretini toplayıp aynı yoldan Rusya'ya yola çıktı. 5 Mayıs'ta, Martov ve diğer bazı menşeviklerle sosyalist devrimci lider Natanson, Lunaçarski, Balabanova ve Manuilski Lenin'in yolunu izlediler. Bu yolculukta 58 menşevik, 48 Bundçu, 34 sosyalist devrimci, 25 anarko-komünist, 18 bolşevik ve 22 partisiz olmak üzere toplam 257 kişi vardı. 7 Haziran'da üçüncü bir tren daha Rusya'ya gitmek üzere İsviçre'den yola çıktı; bu trende 29 menşevik, 25 Bundçu, 27 sosyalist devrimci, 26 anarko-komünist, 22 bolşevik, 19 partisiz ve 39 göçmen olmayan insan bulunuyordu.(56)

Lenin yürekli davrandı ve Alman genelkurmayı ile İngiliz-Fransız-Rus ittifakı arasındaki çekişmeyi devrimin çıkarları için kullanma cesaretini gösterdi. Ludendorff, Rusya'daki devrimin Rus ordusunun dağılmasına yol açacağını, böylece basınç altındaki Almanya'nın askeri planlarının yaşama geçirilmesinin kolaylaşacağını umuyordu. Lenin Ludendorff'un bu planından kendi çıkarına yararlanmasını bildi. Lenin'in planını Alman genelkurmayının beklentisiyle bağdaştırmak üzere devreye giren ve bu anlamda tarihsel bir rol oynayan aracı kişi eski devrimci Parvus oldu. Alman Sosyal Demokrat Partisi'nin Rusya doğumlu bir üyesi olup 1905 Devrimi'nde aktif rol oynamış olan Parvus, daha sonra askeri alanda ticari işler yaparak büyük paralar kazanma işine girmişti ve şimdi de Alman Dışişleri Bakanlığı'na Rus içişleri konusunda gayri resmi danışmanlıkta bulunuyordu. Böylece, Şubat Devrimi'nden birkaç gün kadar sonra, Kopenhag'daki Alman Büyükelçisi ve Parvus'un yakın dostu Brockdorff-Rantzau Parvus'un etkisiyle Alman Dışişleri'ne şunları yazıyordu: 'Almanya, Rusya'da bir kaos yaratmalı ve bunu elden geldiğince büyütmeli'. Devrimin gidişatına açıktan bir müdahalede bulunmaktan kaçınılmalıydı, ancak:

["Kanaatim şu ki, ılımlı ve aşırı partiler arasındaki uzlaşmazlıkları derinleştirmek için gizliden her şeyi yapmalıyız; bunlardan ikincilerin üstünlüğü ele geçirmesinden büyük çıkarımız olur, çünkü böylece bir dönüşüm kaçınılmaz hale gelecek ve söz konusu dönüşüm Rus İmparatorluğu'nun temellerini sarsan biçimler olacaktır."]

Brockdorff-Rantzau tercihi aşırı unsurlardan yana yapmanın Almanların çıkarına olacağını vurguluyordu, 'çünkü bunun sayesinde daha kapsamlı bir çalışma yürütülebilecek ve daha kısa bir süre içinde bir sonuca ulaşmak mümkün olacaktır'. 'Parçalanmanın', üç ay kadar bir zaman içinde, 'askeri bir müdahalemizin Rus iktidarını devrimine yeterli olacağını garanti alan düzeye erişeceği düşünülebilir.'(57)

Bu görüşler, General Ludendorff'un düşünceleriyle de uyum içindeydi. General, Rusya'daki devrimden birkaç hata kadar sonra şu değerlendirmelerde bulunuyordu.

["Askeri olarak, Rus Devrimi bizim açımızdan ancak bir avantaj olarak nitelenebilir. Devrimin savaşın gidişini bizden yana öylesine etkiledi ki, artık bir Rus saldırısıyla yüz yüze kalabileceğimizi hesap etmek zorunda değiliz ve daha şimdiden güçlerimizi bu bölgeden geri çekebiliriz...Eğer durum daha da kolaylaşırsa, buradaki güçlerimizin daha fazlasını geri çekmeyi düşünebiliriz... Bu güçleri Batı'ya kaydırarak buradaki güç dengesini kendi lehimize döndüreceğiz. Dolayısıyla gelecek günlere daha büyük bir güvenle bakabiliriz."(58)]

Alman yetkililer dikkate değer ölçüde dar görüşlüydüler. Bir tarihçi durumu şu şekilde anlatıyor:

["İster istemez şu soru akla geliyor: Almanların savaştan sorumlu organları bolşevizmle işbirliği yapmanın bir bakıma ateşle oynamak anlamına geldiğinin farkında değiller miydi? Gerçekten, bir gün kendisinin de bolşevizmin kurbanı olabileceği düşüncesi akla getirilmeden Alman İmparatorluğu'nun Rusya'daki toplumsal devrimle bir uzlaşmaya varabileceği inancı hakim mi olmuştu?

"Alman resmi belgelerinde sorumlu hükümet organlarının bu türden kaygılar yaşadığını gösteren herhangi bir ifadeye rastlanmaz. Ayrıca, bolşevizmin teori ve pratiğini derinlemesine incelediklerini ya da en azından Lenin'i ve onun fikirlerini kavramış olduklarını söylemek çok zordur.

"Alman siyasetinin başlıca özellikleri, yanlış hesaplardan, değerlendirmelerin içinde bulunulan anla sınırlı tutulmuş olmasından kaynaklanır. Buna göre, ilkin savaş kazanılmalı, ya da en azından Doğu'da barış tesis edilmelidir; bundan sonra olacaklar bugünden düşünülecek meseleler değildir. Muhtemelen, bolşevikler ayrı bir Rus-Alman barışını daha çabuk gerçekleştirecek ve böylece Doğu'da bir detantın sağlanmasına yönelik planları boşa çıkaracak konumdadırlar."(59)]

Lloyd George, bu yüzeysel bakış açısını şu şekilde özetlemiştir:

["Savaş koşullarında uzak geleceği görebilmek zordur. Ufukta görünen yegane hedef zaferin kazanılmasıdır. Durumu dar bir bakış açısıyla değerlendirmenin ve gelecekteki felaketi hesaba katmadan o an için avantaj elde etme hedefine kilitlenmenin sonuçları devlet adamlığı açısından öğretici bir derstir."(60)]

Biri Lenin'e, diğeri Lunderdorff'a ait birbirine karşıt iki plan bir noktada birbiriyle kesişmişti. Bu ikisinden hangisinin daha uzak görüşlü olduğu ya da hangisinin kendi yararına avantaj elde ettiği şüpheye yer vermeyecek denli açık: Bolşevikler 25 Ekim'de iktidarı ele geçirdiler. Bundan bir yıl sonra, Rus Devrimi'nin etkisiyle, Alman halkı Ludendorff'u devirdi.

Lenin, içerdiği siyasi riskin büyüklüğüne -ki bu, Alman ajanı olmakla suçlanmak gibi Rus Devrimi sırasında yaşanan olaylarda büyük rol oynayacak bir riskti- rağmen 'mühürlü tren'i kullanmakla hem uzak görüşlülüğünü hem de sahip olduğu siyasi yürekliliği göstermiş oldu.

Finlandiya Tren İstasyonu'nda

Lenin'in taraftarlarından bir kısmı onu karşılamak üzere Finlandiya'ya gitti. Genç deniz subayı bolşevik Raskolnikov o ana ilişkin anısını şu ifadeyle dile getiriyor: 'Daha vagona henüz girmiş ve yerimize oturmaya başlamıştık ki, Vladimir Ilyiç, 'Pravda'da yazdığımız saçmalıklar neydi öyle? Birkaç sayı elimize geçti ve okudukça sizlere küfür yağdırdık' diyerek Kamenev'e sertçe çıkıştı.'(61)

Petersburg Komitesi, Vyborg bölgesindeki Finlandiya tren istasyonunda Lenin'i karşılamak üzere birkaç bin işçi ve askeri bir araya getirdi. Tren istasyonunun 'çar odası' olarak anılan salonunda yapılan resmi toplantıyı anlatan pasajlar, Sukhanov'un anlatımının en canlı, en ilginç bölümleri arasındadır:

["Şliapnikov'un arkasındaki kapı bir kez daha gürültüyle açılıp kapandı ve Lenin küçük bir insan kalabalığının başında içeriye girdi -koşarcasına içeriye daldı demek daha doğru olur. Başında yuvarlak bir keş taşıyordu; yüzü donuk görünüyordu ve elinde çok hoş bir demet çiçek vardı. Odanın ortasına doğru ilerledi ve sanki beklenmedik bir engelle burun buruna gelmiş gibi Çekidze'nin önünde durdu. Yüzünde hala hüzünlü bir ifade taşıyan Çekidze, sadece içeriği ve kullanılan sözlerle değil, fakat ayrıca okuyucunun ses tonuyla da dini bir vaiz havasını andıran 'hoşgeldin konuşması'nı yaptı:

'Yoldaş Lenin, Petersburg Sovyeti ve tüm devrim adına, sana Rusya'ya hoşgeldin diyorum... Ancak, biz, bugün devrimci demokrasinin en başta gelen görevinin, ister içeriden ister dışarıdan gelsin, devrimin her türden müdahaleye karşı korunması olduğunu düşünüyoruz. Bu hedefin dağılmayı değil, demokratik safların sıklaştırılmasını gerektirdiği kanaatindeyiz. Senin de bizlerle birlikte bu amaçları gerçekleştirmek için çabalayacağımı umuyoruz.'

Çekidze konuşmasına son verdi. Ben ne yapacağımı şaşırılmış haldeydim: Gerçekten, böyle bir 'hoşgeldin' ve 'Ancak'la başlayıp devam eden o nazik ifadeler karşısında nasıl bir tutum takınılabilirdi?

Ne var ki, Lenin ne yapacağını çok iyi biliyordu. Sanki söylenenlerin kendisiyle hiçbir ilgisi yokmuş gibi -etrafına bakınarak, çevresindeki insanları gözden geçirerek, hatta kafasını kaldırıp salonun tavanındaki süslemeleri inceleyerek, (kendi görünümüyle tam bir tezatlık içinde kalan) elindeki bukete bakarak- kayıtsız bir yüz ifadesiyle orada sakince duruyordu; sonra, Yürütme Komitesi heyetine sırtını dönerek konuşmayı şu şekilde yanıtladı:

'Değerli yoldaşlar, askerler, denizciler, işçiler! Sizin şahsınızda muzaffer Rus Devrimi'ni kutlamaktan, dünya proleterya ordusunun öncüleri olarak sizleri selamlamaktan mutluluk duyuyorum... Emperyalist yağma savaşı bütün Avrupa'daki iç savaşın başlangıcıdır... Yoldaşımız Karl Liebknecht'in çağrısıyla halkların silahlarını kendi kapitalist sömürücülerine karşı çevirecekleri gün çok uzakta değildir... Dünya sosyalist devrimi ufukta görünmüştür... Almanya için için kaynamaktadır... Tüm Avrupa kapitalizmi her an çökebilir. Sizin başarınız olan Rus Devrimi yeni bir çağı hazırlamış, kapısını aralamıştır. Yaşasın dünya devrimi!'

Çekidze'den işçilere ve askerlere, Geçici Hükümet'ten Liebknecht'e, anavatanın savunulması tezinden uluslararası devrime varıncaya kadar her noktaya işaret etmek -Lenin proleteryanın görevlerini bu şekilde ima etti.

Her şey çok ilginçti! Ansızın, hepimizin devrimin ağır ve yorucu günlerinin etkisiyle adeta kapanmaya yüz tutmuş gözleri önünde, aydınlık, göz kamaştırıcı bir ışık, 'yaşamakta olduğumuzu düşündüğümüz tablo'yu adeta paramparça ediyordu. Lenin'in sesi, 'dışarıdan bir ses' idi. Biz, devrimin içinde bulunanların kulakları uyumsuz değil, fakat yeni, tuhaf bir notayla irkilmmişti... Marseillaise'in bir kez daha söylenmesinin ardından, istasyondaki projektörlerin aydınlattığı kıvılcı-sarı bayrakların, binlerce insanın bağırsı arasında, Lenin giriş kapısından çıktı; bir arabanın içine binmek üzereyken kalabalık buna izin vermedi. Bunun üzerine güçlükle motor kapağının üzerine çıkan Lenin bir konuşma yaptı:

'... bu utanç verici emperyalist katliamın... yalanlar ve sahtekarlıklar... kapitalist korsanların...' Devrimci ufkumuzu aydınlatan bu en görkemli yıldızın 'halk önünde' yaptığı ilk konuşmayı duyabilmek için nafiye bir çabayla sıkışıp kaldığım kapı aralığından kurtulup meydana doğru ilerlemeye çabalarken duyabildiklerim ancak bunlar oldu."(62)]

Aynı gün akşam saatlerinde yapılan bir toplantıda, Lenin aynı konuya ayrıntılarıyla yeniden döndü. Yalnızca menşevikler değil, ama sadık bolşevikler bile şaşkınlık içindeydi. Sukhanov bunu şöyle anlatıyor: ["Yalnızca rastlantısal olarak orada bulunan bir muhalif olarak beni değil, ama gerçek taraftarları bile şaşkınlıktan serseme çeviren o müthiş konuşmayı asla unutmuyacağım. Hiç kimsenin bu türden bir şey beklemediğinden son derece eminim. Bu öyle bir şeydi ki, sanki tüm doğa güçleri buldukları yerlerden çıkıp Kşesinskaya'nın kabul salonunu sarmalına almışlardı; sanki kıyamet gününün ruhu büyülenmiş havarilerin başı üzerinde dönüp duruyordu."(63)]

Lenin, Sovyet Manifestosu'nun kaydettiği başarılarla böbürlendiğini, Avrupa'ya caka sattığını söyledi: [(Manifesto -ç.n.) 'demokrasinin devrimci gücünden, tam bir siyasi özgürlükten bahsediyordu. Sormak gerekir: Emperyalist burjuvazinin ülkenin başında olduğu sıra var olduğu söylenen bu güç nasıl bir güçtü? Gizli diplomatik belgeler yayımlanmamışken, biz onları yayınlama olanağı bulamamışken, sözü edilen siyasi özgürlük ne menem bir siyasi özgürlüktü? Bütün basımevleri burjuvazinin elindeyken ve bunlar bir burjuva hükümet tarafından kollanıyorken, sözü edilen ifade özgürlüğü ne türden bir ifade özgürlüğü idi? Yoldaşlarımla buraya gelirken, istasyona varır varmaz tutuklanıp doğruca Peter-Paul Kalesi'ne götürüleceğimizi düşünmüştüm. Gördüğümüz gibi başımıza böyle bir şey gelmedi. Ancak, bunun yaşanmamış olmasının asla yaşanmayacak olduğu anlamına gelmediğini unutmayalım.

"Oportünistlerin ve sosyal-vatanseverlerin liderliğindeki 'devrimci-savunmacı' Sovyet ancak burjuvazinin elindeki bir oyuncak olabilir.

"Bir parlamenter cumhuriyete ihtiyacımız yok. Burjuva demokrasisine ihtiyacımız yok. İşçi, Asker ve Tarım İşçileri Vekilleri Sovyetleri dışında bir hükümete ihtiyacımız yok!"(64)]

Bunu izleyen gün, bolşeviklerin, menşeviklerin ve bağımsızların ortak bir toplantısında Lenin'in tutumu çok sert bir tepkiyle karşılaştı. Menşevik Bogdanov tepkisini şu sözlerle dile getirdi:

["Bogdanov, 'Bu bir manyağın deli saçması sözleridir! Bu saçmalıklara alkış tutmak utanç verici bir rezalettir!' diye bağırdıktan sonra, kanı beynine sıçramış bir şekilde, öfkeyle dinleyicilere dönerek bağırdı: 'Dinleyin beni marksistler! Şu halinizden utanmanız gerekir!'"(65)]

Bolşevik Merkez Komitesi eski üyesi olup o günlerden kısa bir süre sonra menşeviklere katılan I. P. Goldenberg ise şunları söyledi: 'Böylece, Lenin Avrupa'da otuz yıldır boş duran bir tahta aday olduğunu söylemiş oluyor: Bakunin'den boşalmış tahta! Lenin'in bu yeni sözleri bize hiç de yeni olmayan bir şeyi hatırlatıyor: ilkel anarşizmin miyadını çoktan doldurmuş gerçekleri.'(66)

Lenin, bolşevik liderler arasında yalnız başına kaldığının pekala farkındaydı.

["Lenin, partiye danışmaksızın kendi adına konuşacağını, konuşmasının hemen başında çok açık bir biçimde ve altını çizerek belirtti.

"Bolşevik grup hala şaşkınlıktan kurtulamamıştı ve ne yapacağını bilmez haldeydi. Lenin'in gördüğü destek, onun yalnızca genel olarak sosyal demokratlar arasında değil, fakat kendisine en yakın taraftarları arasında da yalıtılmış olduğunu belki her şeyden çok daha net bir biçimde ortaya koyuyordu. Lenin, bir toplumsal devrimi tamamlayamayacak ve tamamlamayacak olanlarla ittifaka girmeyi reddeden (ve kısa süre önce menşeviklere katılmış olan) Kollantay dışında hiç kimseden destek bulamadı. Kollontay'ın desteği ise alay, gülüşme ve uğultu dışında hiçbir sonuç yaratmadı."(67)]

Sonraki gün, 4 Nisan'da, Lenin Parti Konferansı'na kendi görüşlerinin özeti olan yazılı bir metin sundu; Nisan Tezleri olarak anılan bu metinler, sonraları devrimin en belirleyici belgeleri haline geleceklerdi. Tezler, üç gün sonra Pravda tarafından yayınlandı:

[1. Rusya açısından, Lvov ve beraberindekilerin yeni hükümeti altında, emperyalist talan savaşı olarak gördüğümüz savaş söz konusu hükümetin kapitalist niteliği dolayısıyla bu niteliğini koruyor; savaşa karşı tutumumuz 'devrimci savunmacılık' anlayışına en küçük bir taviz verilmesine bile müsaade etmez...

2. Rusya'da bugünkü durumun özgül niteliği, ülkenin -proleteryanın yetersiz düzeydeki sınıf bilinci ve örgütlülüğü yüzünden iktidarı burjuvazinin eline bırakmış olduğu- devrimin birinci aşamasından, iktidarı proleteryanın ve köylülüğün en yoksul kesimlerinin ellerine teslim etmesi gereken ikinci aşamasına geçmekte oluşudur...

3. Geçici Hükümet'e destek verilmemelidir; bu hükümetin tüm vaatlerinin, özellikle de toprak ilhakından vazgeçileceğine ilişkin vaatlerinin bütünüyle bir yalandan ibaret olduğu açıkça gösterilmelidir. Bu hükümetten, kapitalistlerin hükümeti olan bu hükümetten emperyalist bir hükümet olmaya son vermesini

'talep' etmek yerine, kabul edilemez olan ve yanlısamları besleyen böyle bir talep yerine, bu hükümetin teşhir edilmesi...

4. İşçi Vekilleri Sovyetleri'nin devrimci bir hükümetin mümkün olan yegane biçimi olduğu, dolayısıyla, bu hükümet burjuvazinin nüfuzuna dayandığı sürece bizim görevimizin sabırlı, sistematik ve sürekli bir biçimde onların taktiklerindeki hataları özellikle yığınların pratik ihtiyaçlarını ortaya koyarak açıklamak olduğu kitlelere gösterilmelidir.

Azınlık olduğumuz sürece, bir yandan tüm iktidarın İşçi Vekilleri Sovyetleri'ne geçmesi gerektiğini ileri sürmeliyiz, diğer yandan, eleştirilerimizi sürdürmeli ve hatalara dikkati çekmeye devam etmeliyiz; böylece halk deneyim aracılığıyla kendi hatalarının üstesinden gelme şansına sahip olabilir.

5. Bir parlamenter cumhuriyet değil -İşçi Vekilleri Sovyetleri'nden bir parlamenter cumhuriyete dönmek geriye atılmış bir adım olur, tüm ülkede, aşağıdan yukarı doğru, bir İşçi, Tarım İşçisi ve Köylü Vekilleri Sovyetleri cumhuriyeti.

Polis örgütünün, ordunun ve bürokrasinin dağıtılması.

Seçimle işbaşına gelen ve istendiği an geri çağrılabilen tüm memurların ücretlerinin kalifiye bir işçinin ortalama ücretini aşmaması.

6. Tarım programının ağırlık merkezinin Tarım İşçileri Vekilleri Sovyetleri lehine değiştirilmesi gerekir. Toprak üzerindeki mülklerin tümünün müsadere.

Ülkedeki bütün toprakların kamulaştırılması ve toprağın yerel Tarım İşçileri ve Köylü Vekilleri Sovyetleri'nin kullanımına verilmesi. Ayrı bir Yoksul Köylü Vekilleri Sovyetleri örgütlenmesi. Tarım İşçileri Vekilleri Sovyetleri'nin kontrolü altında ve halk adına (100 desiyatından 300 desiyatine kadar değişiklik büyüklükteki) her büyük kırsal yerleşim alanı için (yerel koşullara ve diğer faktörlere, ayrıca yerel organların kararlarına uygun olarak) örnek bir çiftlik oluşturulması.

7. Ülkedeki tüm bankaların derhal tek bir ulusal banka içinde birleştirilmesi ve İşçi Vekilleri Sovyetleri'nin bunun üzerinde kurumsal kontrolünün tesisi.

8. Sosyalizmin başlatılması bizim doğrudan bir görevimiz değildir; görevimiz, toplumsal üretim ve bölüşümün bir an önce İşçi Vekilleri Sovyetleri'nin kontrolüne vermektir.

9. Partinin görevleri:

(a) Derhal bir parti kongresinin toplanması;

(b) Öncelikle şu konularda parti programının değiştirilmesi: (i) emperyalizm ve emperyalist savaş; (ii) devlete ilişkin tutumumuz ve 'komün devleti' talebimiz; (iii) güncelliğini yitirmiş olan asgari programımızın değiştirilmesi;

(c) Partinin adının değiştirilmesi.

10. Yeni bir enternasyonal.(68)

Sukhanov şunları hatırlıyor:

Tezler yalnızca Lenin'in imzasıyla yayınlandı; ne bir bolşevik örgüt, ne bir grup, hatta ne de bir birey Lenin'e katıldı. Pravda'nın editörleri, kendi açılarından, Lenin'in yalnızlığını ve bağımsız tutumunu vurgulamanın zorunlu olduğunu düşündüler. Pravda şunları yazdı: 'Lenin'in genel programına gelince; demokratik devrimin tamamlanmış olduğu ve devrimin derhal sosyalist devrime dönüştürülmesi gerektiği varsayımından hareket ettiği için, bu program bize kabul edilemez görünüyor.'(69)

'Demokratik Diktatörlük' tezinden bütünüyle kopulması

Lenin'in 'Uzaktan Mektuplar' ve Nisan Tezleri başlıklı metinleri, kendisinin de yıllarca savunmuş olduğu Rus devrimini proleterya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü tarafından yönlendirilen bir burjuva demokratik devrim olarak tanımlayan tezden kopuşuna işaret ediyordu.

Bolşevik Parti 1905'ten itibaren 'proleterya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü' sloganı altında çarlığa karşı mücadele yürütüyordu. Bolşevikler, yaklaşan devrimin bir burjuva demokratik devrim olduğunu ileri sürdüler. Bununla kastedilen şey, devrimin, bir yanda kapitalizmin üretici güçleriyle, diğer yanda ise çarlık, toprak sahipleri ve feodalizmin diğer kalıntıları arasındaki çatışmadan doğacak bir devrim olacağı idi. Bu diktatörlüğün görevi bir sosyalist toplum yaratmak, ya da böyle bir topluma geçiş sürecinin biçimlerini yaratmak değil, ortaçağın artık çürümüş olan kalıntılarından kurtulmayı sağlamak olacaktı.

Lenin 1917 Şubat Devrimi sonrasına kadar bu düşüncesini değiştirmede. Örneğin, Savaş ve Rus Sosyal Demokrasisi (Eylül 1914) başlıklı çalışmasında, hala, Rus devriminin kendisini 'tutarlı demokratik reformun üç temel koşulu ile, yani (tam eşitliği ve tüm ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını da içeren) demokratik bir cumhuriyetin, toprağın ve toprak üzerindeki mülklerin müsadere sinin, 8 saatlik işgününün gerçekleştirilmesi ile sınırlı tutması' gereğini yazıyordu.(70)

Dahası, 1917'ye kadar kaleme almış olduğu bütün yazılarda Lenin'in yaklaşan burjuva devrimi ile proleter sosyalist devrim arasında önemli bir zaman aralığı olacağını düşündüğü açık biçimde görülür.

Bununla birlikte, bir başka yerde açıklanmış olduğu gibi(71), Lenin devrimin zafere ulaşmasından sonra ne olacağı sorusuna iki farklı yanıt getirir. 1905 ile 1907 arasında kaleme aldığı yazılarda aranması gereken birinci yanıt, devrim sonrası bir kapitalist gelişme döneminin yaşanacağıdır. İkinci yanıt ise şu şekilde özetlenebilir: Gelin iktidarı alalım, bundan sonra göreceğiz ki:

["Demokratik devrimden, derhal ve bütünüyle gücümüzle, sınıf bilinçli ve örgütlü proleteryanın gücü ile orantılı olarak, sosyalist devrime geçmeye başlayacağız. Biz kesintisiz devrimden yanayız. Yarı yolda durmayacağız."(72)]

Şubat Devrimi'yle birlikte, Lenin'in planlarının değişik öğeleri birbirleriyle kombine edilmiş hale geldi. İşçiler ve askerler durumun hakimi olan kesimlerdi. Bu anlamda, işçi ve köylülerin demokratik diktatörlüğünün başarılı olduğu söylenebilirdi. Ne var ki, aynı zamanda, hükümet burjuvazinin elindeydi ve, demokratik diktatörlük programının markezi unsurları olan toprağın kamulaştırılması ve ulusların kendi kaderini tayin hakkı ilkesi gerçekleşmemişti. Yaşamın, Lenin'in 1905 ve sonrasında öngördüğü plandan çok daha karmaşık bir gelişim süreci yaratmış olduğu açıktı.

8 ve 13 Nisan tarihleri arasında yazılmış 'Taktik Üzerine Mektuplar'da, Lenin durumu şu şekilde açıklıyordu:

["Marksizm, bizden, sınıf ilişkilerinin ve her tarihsel durumun kendisine özgü somut özelliklerinin tamamen doğru ve nesnel olarak doğrulanabilir bir çözümlenmesini yapmamızı ister. Biz bolşevikler, her zaman, siyasete bilimsel bir esas kazandırılması açısından mutlak biçimde gerekli olan bu isteği karşılamak için çaba gösterdik.

Marks ve Engels, en iyi ihtimalle tarihsel sürecin her özgül döneminin somut ekonomik ve siyasi koşullarına bağlı olarak ve kaçınılmaz bir biçimde değişim gösteren genel görevlerine işaret etme kapasitesine sahip 'formülasyonlar'ın ezberlenip yinelenmesiyle haklı olarak alay etmişler, her zaman, 'Bizim teorimiz bir dogma değil, bir eylem kılavuzudur' demişlerdi.(73)

1917 Şubat-Mart Devrimi öncesi, Rusya'da devlet iktidarı eski bir sınıfın, başında Nikolas Romanov'un bulunduğu feodal topraksoylu sınıfın elinde bulunuyordu.

Devrimden sonra, iktidar şimdi yeni, farklı bir sınıfın, yani burjuvazinin elindedir.

Devlet iktidarının bir sınıftan diğerine geçişi, gerek sözcüğün bütünüyle bilimsel anlamında, gerekse pratik siyasi anlamında, devrimin birinci, başta gelen ve temel belirtisidir.

Bu anlamda, Rusya'da burjuva, ya da burjuva demokratik devrim tamamlanmış durumdadır.

Bu noktada, kendilerini 'Eski bolşevikler' olarak isimlendirmekten hoşnutluk duyan insanlardan şiddetli itirazlar yükseldiğini işitiyoruz. Bunlar, 'Bugüne kadar sürekli olarak burjuva demokratik devrimin ancak proleterya ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğü tarafından tamamlanabileceğini ileri sürmedik mi? Kendisi de bir burjuva demokratik devrim olan tarım devrimi tamamlanmış durumda mı? Tam tersine, bunun henüz daha başlamamış bile olduğu bir gerçek değil mi?' diyorlar.

Benim verdiğim yanıt şudur: Tarih, bir bütün olarak düşünüldüğünde bolşevik sloganları ve fikirleri doğrulamıştır; ancak, somut olarak, gelişmeler farklılıklar göstermiştir; bunlar herkesin ummuş olduğundan daha orjinal, daha özgül, daha alacalı bulacalı bir biçimde yaşanmıştır.

Bu gerçeği yok saymak ya da üzerinden atlamak, yeni ve canlı gerçeğin özgül niteliklerini kavramak yerine ezberlenmiş formülleri anlamsız bir biçimde yineleyerek partimizin tarihinde birden çok kez pişmanlık duyduğumuz cansıkıcı roller oynamış olan 'eski bolşevikler' gibi davranmak olur.

Proleterya ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğü, hali hazırda Rus devriminde gerçekleşmiş durumdadır... 'İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti' -işte size 'proleterya ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğü'nün pratik olarak gerçekleşmiş hali... İçinde bulunduğumuz şu gün hala 'proleterya ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğü'nden bahseden kişi, zamanın gerisinde kalmış kişidir ve dolayısıyla, fiili olarak, proleter sınıf mücadelesine karşı küçük burjuvazinin safına geçmiş durumdadır; böyle bir insanı bolşevizmin devrim öncesi dönemine ait antikaları arşivine kaldırmak yerinde olur (bunu 'eski bolşevikler' arşivi olarak isimlendirmek de mümkün".]

Lenin devam eder:

["Teori gridir, dostlarım, yeşil ise yeşil ise yaşamın canlı pratiğinin rengidir... Eski düşünüş tarzına göre, burjuvazinin egemenliği, proleterya ve köylülüğün egemenliği, bu ikisinin diktatörlüğü tarafından izlenebilir ve izlenmesi de gerekir. Oysa, gerçek yaşamda, işler halihazırda farklı bir biçimde gelişmiştir; son derece orjinal, alışılmamış ve önceden düşünülmemiş bir biçimde birinin diğeriyle iç içe geçmiş olduğu görülüyor. Burjuvazinin egemenliği (Lvov ve Guçkov hükümeti) ile iktidarı gönüllü olarak

burjuvaziye veren, gönüllü olarak burjuvazinin kuyruğuna takılan proleteryanın ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğünün eşanlı olarak ve yan yana bir arada var olduklarını görüyoruz."(74)] Lenin'in bir makalesinde ifade ettiği gibi, ikili iktidar, 'eski bolşevik' 'demokratik diktatörlük' formülünün iflas ettiği tanıklık ediyordu:

["Daha önce hiç kimse bir ikili iktidarın varlığını düşünmedi, ya da düşünemedi.

İkili iktidar nedir? Burjuvazinin hükümeti olan Geçici Hükümet'in yanısıra, şimdilik zayıf ve henüz filizlenen, ama hiç kuşkusuz fiilen mevcut olup gelişmekte olan bir başka hükümet daha ortaya çıkmıştır - bu da İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti'dir.

"Diğer hükümetin sınıf kompozisyonu nedir? Bu, proleteryan ve (asker üniforması içindeki) köylülerden oluşmaktadır. Bu hükümetin siyasi niteliği nedir? O, devrimci bir diktatörlüktür, yani, merkezi devlet iktidarının çıkardığı bir yasaya değil, doğrudan halkın aşağıdan inisiyatifine, halkın iktidarı devrimci zaptına dayanan bir iktidardır."(75)]

Lenin, Kamenev'e karşı yürüttüğü polemik sırasında, 'eski bolşevik' formülasyonunun ne denli gerici bir formülasyon haline gelmiş olduğunu açıkça gösterdi. Kamenev (daha önce Pravda'da -ç.n.) şunları yazmıştı: ["Lenin'in genel programına gelince; demokratik devrimin tamamlanmış olduğu ve devrimin derhal sosyalist devrime dönüştürülmesi gerektiği varsayımından hareket ettiği için, bu program bize kabul edilemez görünüyor."]

Lenin buna şu karşılığı verir:

["Burada iki büyük hata var.

"Birincisi: Burjuva demokratik devrimin 'tamamlanması' sorunu yanlış bir biçimde ifade ediliyor. Sorun, nesnel gerçeklikle çakışmayan soyut, basit, tabiri caiz ise tek renkli bir yoldan koyuluyor. Sorunu ortaya bu şekilde koymak, bugün 'burjuva demokratik devrim tamamlanmış mıdır, yoksa tamamlanmamış mıdır' diye sormak ve bunun dışında hiçbir şey söylememek, insanın kendi kendisini en az iki renkli ve son derece karmaşık olan gerçekliği görmekten alıkoymasına anlamına gelir. Bunun teorik anlamı budur. Pratikte ise, bu, çaresiz bir şekilde küçük burjuva devrimciliğine teslim olmak demektir.

"Gerçekten, pratik bize ikisinin birden var olduğunu gösteriyor; bir yanda iktidarın burjuvazinin eline geçmesi (olağan biçimdeki burjuva demokratik devrimin 'tamamlanışı') ve, gerçek hükümetle yan yana, 'proleterya ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğü'nü temsil eden birincisine paralel ikinci bir hükümetin varlığı. Bu ikinci hükümetin bizzat kendisi iktidarı burjuvaziye teslim etmiş, kendi kendisini burjuva hükümete zincirlemiştir."]

Lenin durumu şöyle özetler:

["Yoldaş Kamenev'in 'burjuva demokratik devrim tamamlanmamıştır' diyen eski bolşevik formülasyonu bu gerçeği kapsar mı?

Hayır, kapsamaz. O formül miyadını doldurmuş bir formüldür. Kesinlikle işe yarar bir formül değildir. Ölü bir formüldür ve onu yeniden diriltmeye çalışmanın hiçbir yararı yoktur."(76)]

İşin aslında, yol gösterici olmak açısından 'proleterya ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğü' kavramının Troçki'nin sürekli devrim kavramından çok daha geri olduğu açıktır. Bunlardan ikincisi, devrimin kendisini burjuva demokratik görevlerle sınırlandıramayacağını, fakat derhal proleter sosyalist önlemleri uygulamaya geçirmeye girişmek zorunda olduğunu açıkça gösteriyordu:

["Devrimin kesin zafere erişmesi durumunda, iktidar, mücadelede önder rolü oynamış sınıfın eline -diğer bir deyişle proleteryanın eline- geçecektir... İktidardaki proleterya, köylülüğün önünde onu özgürlüğüne kavuşturmuş sınıf olarak duracaktır... Proleteryanın siyasi hakimiyeti, onun ekonomik açıdan köle durumunda bulunmasıyla bağdaşmaz. Proleterya, iktidara hangi siyasi bayrak altına gelmiş olursa olsun, sosyalist siyaset yolu üzerinde ilerlemek zorunda kalacaktır. Burjuva devriminin kendi iç işleyişinin sonucu siyasi egemenliğe yükselmiş bulunan proleterya, kendisi öyle istese bile, misyonunu burjuvazinin toplumsal hakimiyeti için cumhuriyetçi demokratik koşulları yaratmakla sınırlı tutamaz ve bunun aksini düşünmek en büyük ütopyacılık olur... Proleterya iktidara geldikten hemen sonra, 'asgari' program ile 'azami' program arasındaki engel ortadan kaybolur."(77)]

Lenin, sürekli olarak, deneyimden dersler çıkarmak, düne ait, artık geçerliliğini yitirmiş düşüncelerinin üstesinden gelmek, yığınlardan öğrenmek zorunluluğuyla yüz yüzeydi. Ne var ki, daha önce defalarca olduğu gibi, Bolşevikler tarihin keskin dönüşler yaptığı anlarda, gerekli olan acil yeniden değerlendirmeleri yapma başarısını gösteremediler. Rusya'daki parti liderleri Şubat'tan sonra hala daha görevin proleterya ile köylülüğün demokratik diktatörlüğünü kurmak olduğuna inanıyorlardı. Lenin tekrar tekrar yinelemek zorunda kaldı: 'Eski bolşevizmi bir kanara bırakmak zorundayız.'

Bolşevik liderler Nisan Tezleri'ne karşı çıkıyorlar

Merkez Komitesi'nin 6 Nisan tarihli oturumunda Nisan Tezleri'ne gösterilen tepki son derece olumsuzdu: ["Kamenev: Tezler'de hiçbir somut öneri yok... Devrim, bir burjuva devrimidir, toplumsal bir devrim değil... Emperyalizmin sosyalizme yol açtığı doğrudur, ancak Batı'da şu ana kadar yaprak bile kıpırdamamıştır ve dolayısıyla da Rusya'nın omuzlarına kaldırabileceğinden çok daha fazla yük binmiştir... Goloşçekin: İhtiyaç duyulan şey bir platform; Tezler bunu sağlamıyor... Şliapnikov: Tezler iki bölümden oluşuyor. Birinci bölüm -savaş karşısındaki tutum- bütünüyle kabul edilebilir özellikte. İkinci bölüm ise pratik sloganlar sunmuyor... Zinoviev: Şaşırtıcı...]

Stalin: ... Bir program, ama gerçeklerle örtüşmüyor, bu yüzden de tatminkar değil."(78)]

Yurtdışında yıllarca Lenin'le beraber olmuş, bir süreden beri Bolşeviklerin merkezi yayın organı Sotsial-Demokrat'ın editörlüğünü onunla paylaşmış Zinoviev bile Lenin'den yana tavır almadı. Neredeyse bolşevizmin doğuşundan itibaren bir Bolşevik olan Kamenev, Sukhanov'un ifadesiyle, 'her zaman onun sağ, uzlaşmacı, pasif kanadında' yer almıştı.

["Kamenev, siyasi bir kişilik olarak, bağımsız olmamakla birlikte istisnai denebilecek önemde bir gücü simgeliyordu. Ya kritik anlarda doğru kararlar alma yeteneğinden, ya da olağanüstü, hedefini vuran bir entellektüel güçten veya kendisine özgü, ayırt edici bir dilden yoksun olduğu için, gerçekte bir liderlik vasfına sahip değildi ve kendi başına yığınlara önderlik ettiği hiçbir durum olmamıştı. Tek başına bırakıldığında birisinin peşinden gitmeden yapamazdı. Onu yedeğe almak her zaman için bir zorunluluktu; kimi zamanlar buna dirense bile, bu direnişi şiddetli bir direniş olmazdı... Devrimin başlarında Lenin'e, Ekim Devrimi'ne, devrim sonrasındaki tahribat ve teröre, Bolşevik rejimin ikinci yarısında yaşanan üretim sorunlarına karşı gönülsüz ve dışlayıcı bir tavır takındı. Ancak, bütün bu konularda başlangıçta ısrarla savunduğu tutumundan vazgeçti. Kendisine pek güveni olmayan bir halde, son zamanlarda (1918 yılı sonbaharında) bir gün yanıma gelerek, kendisini mazur gösterebilmek için, 'Bana sorarsan, Lenin'in asla hata yapmadığı düşüncesine giderek daha çok ikna oluyorum. Son tahlilde Lenin her zaman haklı çıkıyor. Pek çok kez, -ya öngörülerinde ya da siyasi hattında- ipin ucunu kaçırıyormuş gibi göründü. Ama, nihai olarak öngörülerini ve izlediği siyasi hat her zaman doğru çıktı' dedi."(79)]

Teorik ufku pek geniş olmayan Stalin, kendisini, önde gelen 'eski Bolşevikler' arasında geçerliliğini sürdürmekte olan tutucu havaya uyarladı. Sınırlı bir hayal gücüne sahip oluşu en önemli karakteristiklerinden biriydi. Sukhanov, Stalin hakkında şunları yazıyor: 'Stalin... Yürütme Komitesi içindeki pek göze çarpmayan faaliyeti sırasında, bende (ama yalnızca bende değil) bulanık, yıldızı kimi zaman parlayıp kimi zaman sönen, ardında hiçbir iz bırakmayan bir kişi izlenimi uyandırdı. O'nun hakkında söylenebilecek fazla bir şey yok gerçekten.'(80)

Bolşevik Parti'nin en tepesindeki liderliğin içinde olmak, tutuculuktan ve alışlagelmiş olana sadık kalmaktan bağışık olmanın güvencesi değildi. Petrograd Komitesi üyelerinden olan Zalezhki şunları hatırlıyor: 'Lenin'in tezleri gürültüyle patlayan bir bomba tesiri yarattı.' Zalezhki, o sıcak ve etkileyici karşılaşmadan sonra Lenin'in yalnızlaştırılmış olduğunu doğruluyor: 'O gün (4 Nisan), Yoldaş Lenin yanında kendisine açıktan yakınlık gösteren bir kişi bile bulamadı, hata bizim aramızda bile.'(81)

["Tsikhon şunları hatırlıyor: 'Yoldaşların pek çoğu Lenin'in Rusya ile olan irtibatını yitirdiğine, mevcut koşulları dikkate almadığına vb. dikkati çekiyordu.' Taşra örgütünden Bolşevik Lebedev, nasıl Bolşeviklerin başlangıçta Lenin'in 'ütopik görünen ve onun Rusya'daki yaşamla uzun süredir bağı olmamasıyla açıklanan' ajitasyonunu kınadıklarını anlatıyor."(82)]

8 Nisan günü, Petersburg Komitesi Lenin'in Nisan Tezleri'ni 2 lehte, 1 çekimser 13 aleyhte oyla reddetti.(83)

Bolşevizmin düşmanları neşe içinde

Bolşevizmin rakipleri Lenin'in artık tükenmiş olduğu çıkarsamasına ulaştılar -fikirleri bunu söyleyecek kadar çılgınca, partili yoldaşları arasındaki yalnızlığı böylesine derindi. Nitekim, Sukhanov şunları anlatıyor:

["Skobolev'le birlikte odada dolanırken Milyukov geldi. Söz Lenin'den açıldı. Skobolev, Milyukov'a onun (Lenin'in -ç.n.) 'çılgın fikirler'inden söz etti, Lenin'i hareketin dışında kalmış, bütünüyle yitik bir isim olarak değerlendirdi. Lenin fikirleri hakkındaki bu genel değerlendirmeye ben de katıldım; bu haliyle insanların önünde kabullenilmez bir durumda bulunduğunu, aramızdaki Milyukov için hiçbir tehlike oluşturmadığını söyledim. Bununla birlikte, Lenin'in geleceği bana farklı görünüyordu: Dışarıda kendisini çevrelemiş olan yabancı akademik dünyadan çıktuktan ve gerçek mücadele ortamının içine girdikten sonra,

yaşayacağı yoğun pratik etkinliklerle hızla koşullara alışacak, yatışacak, ayakları yere basar hale gelecek ve sahip olduğu anarşist 'deli saçması' fikirlerinden sıyrılacaktı. Partili yoldaşlarından gelen yoğun basınç, yaşamın ona göstermekte başarısız kaldığı şeyleri görmesinde ona yardımcı olacaktı.(84)
Daha sonraları Geçici Hükümet'in bir bakanı olacak sosyalist devrimcilerin lideri Victor Çernov Lenin'le ilgili olarak şunları söylemişti:
["... Lenin'in siyasi aşırılıklarının kaynağı ve niteliği böylesine aşikar diye korkuya kapılmaya gerek yok. Bunların etkisi, dolayısıyla da oluşturdukları tehlike son derece sınırlı ve 'yerel' kalacaktır."(85)]

Lenin Partisi'ni kendi fikirlerine kazanıyor

Lenin, bu kötü başlangıca rağmen, şaşırtıcı denecek kadar kısa bir süre içinde partinin önemlice bir kesimini kendi düşüncelerine kazanma becerisini gösterdi.

İlk zafer, Birinci Petrograd Şehir Konferansı'nda geldi(14-22 Nisan). Ancak bunun kolay olduğu hiçbir şekilde söylenemezdi. Delegeler birbiri ardından Lenin'in Tezler'i ile hemfikir olmadıklarını söylüyorlardı. Shutko şunları söyledi: 'Proleteryanın demokratik diktatörlüğü: Bizim için esas olan şey budur. Eğer biri bizim devrimimizi gerçekçi bir biçimde desteklemek istiyor ise, bu demokrasinin örgütlenmesine katılması bir zorunluluktur.'

Putilov işletmeleri Bolşevik Komitesi'nin aşırı solcu sekreteri Bagdatev, düşüncelerini sorduğu soruların yanıtlarını vererek ifade etti: 'Varsayalım İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetleri iktidarı aldılar: Ne yapacaklar? Toplumsal devrim mi? Hiş kuşkusuz hayır. Elbette ki biz ancak asgari programımızı gerçekleştirebiliriz. Oysa, Batı Avrupa'da sosyalist bir devrim yaşanmadığı sürece bu bile başarılamaz.'

Petrikovski, Lenin'i Blanquist olmakla suçladı.

Kalinin şunları söyledi: 'Kendimi eski bolşeviklere, leninistlere ait addediyorum ve eski leninizmin bugünkü özgül koşullarda hiçbir işe yaramaz hale gelmiş olduğu fikrinin hiçbir biçimde doğru olmadığını düşünüyorum. Yoldaş Lenin'in eski bolşeviklerin bugünkü anda yolu tıkayan bir engel durumuna geldiklerini ifade eden sözleri karşısında şaşkınlık duyuyorum.'

Hemen hemen yalnızca bir tek delege Lenin'i destekler bir konuşma yaptı, bu da Ludmilla Stal'dı:

["Lenin'in yurda dönmesinden önce bütün yoldaşlar karanlıkta dolanıp duruyorlardı. Bildiğimiz yegane şey 1905'teki formülasyondur. Halkın bağımsız yaratıcı eylemliliği karşısında onlara bir şeyler öğretilmedi. Şimdi Vyborg bölgesinden yoldaşlara dönüyor ve onlara içinde bulunduğumuz anın önemini tam olarak kavramalarını öneriyorum. "Yoldaşlarımızın ufku yalnızca parlamenter yoldan oluşturulacak kurucu meclis için hazırlıkla sınırlı kaldı; daha ileri gitme fikrini dikkate almadılar. Lenin'in sloganlarının kabul edilmesi, yaşamın bize yapmamızı önerdiği şeyin yapılması anlamına gelir. Komün (örneği -ç.n.) bizi korkutmasın; zaten halihazırda bir işçi hükümetine sahibiz demiyelim; Paris Komünü yalnızca bir işçi hükümeti değil, fakat ayrıca bir küçük burjuva hükümet idi.(86)

"Stal'in sözlerinden, Vyborg bolşeviklerinin Lenin'in Sovyet iktidarından sosyalizme doğru ilerlemede yararlanma siyasetinin şehirleri köylülerden koparacağı, böylece 1917'nin 1871 Paris Komünü olaylarının basit bir tekrarı olacağı kaygısını taşıdıkları açıkça anlaşılıyor. Bununla birlikte, mevcut koşullara olan yaklaşımlarında Lenin'le pek çok müşterekliğe de sahip olan Vyborg bolşeviklerinin muhalefeti inatçı bir muhalefet değildi.

Petrograd Şehir Konferansı'nda Lenin'in destekten yoksun olduğu çok açıktı, söz alan delegelerin hepsi onun aleyhine konuşmalar yapmıştı; buna rağmen, Lenin'in Geçici Hükümet'e karşı benimsenmesi gereken tavır konusundaki karar önerisi açık farkla kabul edildi: 33 leyhte, 6 aleyhte ve 2 çekimser oy.(87) Bu konferansın ardından, Mayıs ayı başlarında, Petersburg Komitesi kendisine yeni bir Yürütme Komitesi seçti; yeni seçilen komitede eski üyelerden yalnızca Mart'daki sağ kanat çoğunluğa muhalefet etmiş olanlar vardı.(88)

Partiyi kazanma yolunda atılmış bir diğer adım, 24-29 Nisan tarihleri arasında toplanmış olan Yedinci Tüm Rusya Parti Konferansı idi. Konuşmak için söz almış delegeler yine Nisan Tezleri'ne karşı çıktılar.

Kamenev şunları söyledi:

["Lenin, burjuva demokratik devrimin bitmiş olduğunu söylerken yanılıyor... Feodalizmin geleneksel kalıntıları, kırsal alandaki mülkler tasfiye edilmiş değil... Devlet demokratik bir toplum haline dönüştürülmüş değil... Burjuva demokrasininin tüm olanaklarını tüketmiş olduğunu ileri sürmek için zaman henüz çok erken."(89)]

Rykov ise şunları öne sürdü:

["Sosyalist devrim güneşi nerede doğacak? Öyle sanıyorum ki, mevcut koşullarda ve sahip olduğumuz yaşam standartları buyken sosyalist devrime kalkışmak bize düşmez. Bunun için yeterli güce, nesnel koşullara sahip değiliz.

"Önümüzde muazzam devrimci görevler duruyor; ancak bu görevlerin yerine getirilmesi bizi burjuva devrimi çerçevesinin dışına çıkarmıyor."(90)]

Bagdatev şunları söyledi:

["Kamenev'in sunduğu rapor genel olarak benim tutumumu ifade etti. Ben de burjuva demokratik devrimin sona ermediğini düşünüyorum; bana göre Kamenev'in karar önerisi kabul edilir nitelikte... Yoldaş Lenin'in eski bolşevizmin bakış açısını reddetmekte çok acele davrandığı kanaatindeyim."]

Ancak, şunları söyleyerek, aynı zamanda sahip olduğu radikalizmi de gösterdi:

["Her yerde ve her zaman kitlelere şunu göstermek zorundayız ki, iktidar İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetleri'nin eline geçinceye kadar, savaşa bir son verilmesi umudu yok ve yığınların programının yaşama geçirilmesi olanaklarından da söz edilemez."(91)]

Muazzam bir kafa karışıklığı!

Uzun tartışmalardan sonra Lenin kesin olarak üstünlüğü ele geçirdi. Küçük bir sağ grup hala Geçici Hükümet üzerinde 'dikkatli bir kontrol' kurulması yanlısıydı, ama büyük çoğunluk Lenin'in yaptığı tüm iktidarın Sovyetlere geçmesi için mücadele çağrısının yanında yer aldı. Yine, delegelerin ezici çoğunluğu savaş sorununda Lenin'in yanında yer aldı. Konferans, savaşın emperyalist bir savaş olmayı sürdürdüğünü, bu yüzden proleteryanın savaşa tamamen karşı çıkması gerektiğini ilan etti. 'Devrimci savunmacılık' tezini kınadı ve iktidar proleterya devredildikten sonra savaşın demokratik bir barışla sona erdirilmesi gerektiğini öne sürdü. Nihayet, konferans, yurtdışında devrimi teşvik etmenin bir aracı olarak cepheye yaygın dostlukların kurulup geliştirilmesi düşüncesini önerdi.(92) Bu öneri 7 çekimsiz oy dışında tam bir oybirliği ile kabul edildi.(93)

Bununla birlikte, Lenin konferansta istediği tüm konularda istediği sonuca ulaşamadı. 'Bugünkü Durum Üzerine' başlığını taşıyan bir karar tasarısı ancak küçük bir farkla, 71 leyhte, 39 aleyhte, 8 çekimsiz oyla kabul edildi.(94) Koalisyon hükümetine karşı bir karar önerisi 2 çekimsiz oy dışında tam bir oy birliği ile benimsendi.(95) Konferansın sonuna gelindiğinde, Zinoviev, 'Zimmerwaldçuların 18 Mayıs'ta (Stokholm'de) düzenleyecekleri uluslararası konferansa katılma'yı öngören bir öneride bulundu.

Tutanaklarda bu şöyle ifade edilir: 'Bu öneri bir karşı oy dışında tam bir oybirliğiyle kabul edildi'.(96) Karşı oy kullanan kişi Lenin'di.

Lenin'in zaferinin tam bir zafer olmadığına işaret eden başkaca belirtiler de vardı. Partinin sağ kanadı, 9 üyeli yeni Merkez Komitesi'ne üyelerinden 4'ünü (Kamenev, Nogin, Miliutin ve Federov) sokmayı başardı. Diğer üyeler Lenin, Sverdlov, Smilga, Zinoviev ve Stalin idi; bunlar, komitenin yavaş yavaş Lenin'in yanında saf tutmaya başlamış üyeleriydiler.

Merkez Komitesi seçiminde sağ kanadın aldığı oyların çokluğu dikkate değerdi. Oy dağılımı şöyleydi:

Lenin 104, Zinoviev 101, Stalin 97, Kamenev 95, Miliutin 82, Nogin 76, Sverdlov 71, Smilga 53, Federov 48.97

Seçim sırasında ilginç bir olay yaşandı. Kamenev'in seçilmesine yönelik bir dizi itiraz vardı. Delegelerden biri savaşın başlarında Kamenev'in mahkeme önündeki tavrından bahsetti; diğer bolşevikler savunma yapmayı reddederlerken Kamenev'in kendisini kurtarmak için mahkemeye yaltaklandığını hatırlattı ve, bu olayın yanısıra, 15 Mart günü Pravda'da yayınlanan makalesi dolayısıyla da Kamenev'in Merkez Komitesi üyeliğini doğru bulmadığını söyledi. Lenin daha önceleri bu iki konuda Kamenev'e saldırmış olmasına karşın, o gün Kamenev'in yardımına koştu.98 Kadro elemanların ne kadar önemli olduğunu biliyordu. Daha yolun en başından itibaren parti saflarında yerini almış Kamenev bir kenara itilemeyecek kadar değerliydi. Ancak, Lenin'in Kamenev'in kişiliğini iyi değerlendirememiş olması da bunda bir rol oynamış olabilir. Çünkü, birkaç ay kadar sonra, Ekim Devrimi'nin öngününde, Lenin Kamenev'in partiden ihraç edilmesini isteyecekti.* Lenin, gerek dostları, gerekseyle düşmanlarıyla olan siyasi ilişkilerinde hiçbir zaman kin ve garaze yer vermemiştir.

Yol üzerinde bir engel:'Eski bolşevizm'

Lenin'in partinin başında olmadığı zamanlarda parti istikrarsız bir gelişme eğrisi çizdi. Stalin, 1924 yılında yayınlanan kendi makalelerinden derlediği bir seçkide şunları itiraf ediyordu:

["Bu makaleler, bilindiği gibi 1917 yılının Mart ve Nisan aylarında ortaya çıkmış olan barış ve Sovyetlerin iktidarı sorunları sırasında partimizin çoğunluğunun bocalamış olduğunu gösteriyor... Çarlık rejiminin zindanlarında ve sürgün yerlerinde darmadağın halde bulunan, yeni bir platform oluşturabilmek için Rusya'nın dört bir yanından gelip birbirlerini bulmaya henüz başlamış bolşeviklerin yeni durumu hemen kavrayamamış olmaları şaşırtıcı değildir. Yine, yeni bir yönelim arayışında olan partinin, barış ve Sovyet iktidarı konularında yolun yarısında çakılıp kalmış olması da şaşkınlıkla karşılanmamalı. Partinin bir sıçrama yaparak yeni bir yola kanalize olabilmesi için Lenin'in ünlü Nisan Tezleri'ne ihtiyaç vardı... Bu

yanlış tutumu parti çoğunluğuyla birlikte ben de gösterdim ve Nisan ortalarında söz konusu tutumu terk ederek Lenin'in Nisan Tezleri'nin yanında yer aldım."(99)]

Bolşevizmin babası olup 'proleterya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü' sloganını biçimlendiren ve bu slogana teorik temelini kazandıran Lenin, 1917 Nisan'ına gelindiğinde bu çerçevenin dar sınırlarının üstesinden gelebilmek için yeterli donanımına sahipti. Söz konusu slogan, devrimi burjuva demokratik sınırların içine hapsediyordu. Şubat Devrimi'nden sonra ise, kapitalizmin sınırlarının ötesine geçmek, sanayide işçi kontrolünü tesis etmek ve her şeyden önce emperyalist savaşa bir son vermek zorunda olan işçi iktidarı için verilecek her türden savaşımın önünde bir engel haline gelmişti. Tarih acımasızca kendi seçeneğini dayatıyordu: ya devrim burjuva demokratik bir devrim olacaktı, ya da proleteryanın diktatörlüğüyle sonuçlanacaktı.

Devrimci hareket içinde gelenek önemli bir rol oynar -hem olumlu, hem de olumsuz anlamda. Devrimci sınıf açısından, gelenek, ödünç silah alınabilecek varlığı zorunlu bir cephaneliktir. Ancak, silahların yanlış seçimi durumunda kısıtlayıcı bir faktör haline de gelebilir!

Lenin'in partiyi kendi düşüncelerine kazanırken kaydetmiş olduğu muazzam sürat nasıl açıklanabilir?

Partiyi yeniden silahlandırma uğraşısı içinde, bir aydan daha kısa bir süre içinde böylesine büyük bir başarıya nasıl ulaşabildi?

Yılları bulan mücadele deneyimini arkasına almış Bolşevik Parti'nin üyelerini dikkatlice seçtiği ve onları çelikleştirdiği doğrudur. Ne var ki, eğitim süreci içinde, bolşevizmin tüm tarihi boyunca gözlemiş olduğumuz gibi, belli bir muhafazakarlık doğmuş ve yerleşmiştir -özellikle de komite üyeleri arasında. Sürecin hemen bütün kritik dönüm noktalarında, Lenin, partinin üst kademe kadrolarına karşı daha alt düzeydeki kadrolara, ya da parti aygıtının bütününe karşı tabana yaslanmak zorunda kalmıştı. Proleter kitle, çoğu kere, gerçek nesnel durumu ve sınıfın o andaki ihtiyaçlarını liderlerden daha önce sezdi ve gerçeği dile getirme yürekliliğini gösterdi. Ne denli itici görünürse görünsün gerçeği açıkça dile getirmek devrimci siyasetin can alıcı önemdeki ilkesidir.

Eğer Bolşevik Parti her koşulda her şeye kadir bir liderin peşinden giden itaatkar üyelerden oluşuyor olsaydı, partinin Nisan ayındaki siyasi yeniden silahlanması hadisesi hiçbir zaman yaşanmazdı. Görmüş olduğumuz gibi, Lenin Rusya'ya dönmezden önce, Petrograd'ta ve her şeyden önce Vyborg Bölgesi'nde, parti üyeleri savaşa karşı çıkan, Geçici Hükümet'in devirerek bir Sovyet iktidarı kurulmasını talep eden radikal bir siyaseti benimsediler. Bununla birlikte, bu noktada bile Lenin kritik bir rol oynadı; çünkü, Lenin yalnızca bu radikal düşünceleri yansıtmakla kalmadı, fakat aynı zamanda, -bizzat kendisinin formüle etmiş olduğu 'demokratik diktatörlük' anlayışı gibi- bunların içinde kendisine yer bulmuş muhafazakar unsurların da üstesinden geldi. Vyborg bolşeviklerinin en iyilerinin bile, sahip oldukları çelişkili, bulanık konumdan sıyrılabilme için Nisan Tezleri'ne ihtiyaçları vardı. Bir devrim, her şeyden önce, tutarsızlığa ve belirsizliğe uzun süre tahammül gösteremez.

Lenin'in belirleyici rolü

Troçki, 'Lenin 1917 Nisan'ında Rusya'ya gelmemiş olsaydı devrim ne tür bir gelişim izlerdi?' diye sorduktan sonra soruyu şu şekilde yanıtlıyor:

["Eğer açıklamalarımız bir şeyi gösteriyor ve kanıtlıyor ise, umarız, bu, Lenin'in devrimin tanrısal bir yaratıcısı değil, nesnel tarihsel güçler zincirine eklenmiş bir halka olduğudur. Ancak, onun bu zincirin çok önemli bir halkası olduğunu da belirtmek gerekir.

"... O olmasaydı parti kendi yolunu yine bulurdu demek, bunu tereddütsüz söylemek mümkün müdür? Bunu kesin olarak söyleyemeyiz. Burada zaman faktörü belirleyicidir ve tarihsel olarak geriye doğru bir bakışla geçmiş zamanı anlatmak güç bir iştir. Diyalektik materyalizm, hiçbir düzeyde, kadercilikle bir müşterekliğe sahip değildir. Lenin olmaksızın, oportünist liderliğin kaçınılmaz olarak yaratmaya mahkum olduğu kriz olağanüstü keskin ve daha uzun süren bir niteliğe bürünebilirdi. Ne var ki, savaş ve devrim koşulları, misyonunu yerine getirmesi için partiyi uzun süre beklemez. Dolayısıyla, şu olasılık da gözardı edilmemeli ki, yanlış bir doğrultuda yönlendirilen, bölünmüş bir parti devrim fırsatını yıllarca elinden kaçırabilirdi."(100)]

Sukhanov, Lenin'in partinin yönünü değiştirmeyi nasıl başarmış olduğunu şu şekilde anlatır:

["Pratikte, Lenin, tarihsel olarak, daha ilk ortaya çıktığı andan itibaren yıllarca partinin istisnai, biricik, iradesine karşı çıkılmayan lideri idi. Bolşevik Parti onun, yalnızca onun eseri idi. Lenin'e karşı çıkmak düşüncesi ürkütücü, nefret uyandıran bir düşünceydi ve bolşevik kitleden böyle bir şey yapması beklenemezdi.

"Bir deha olan Lenin tarihsel bir kişilikti -meselenin bir yanı budur. İkinci yanı ise şudur ki, Lenin dışında partide hiçbir şey ve hiç kimse yoktu. Lenin'in yokluğunda, o birkaç büyük general aslında hiçbir şey idi,

tıpkı gökte güneşi yitirmiş büyük gezegenler gibi (şimdilik o sırlar hala parti safları dışında olan Troçki'yi bir kenara bırakıyorum)."(101)]

Lenin'in parti üyeleri arasında uzun yıllar mücadeleyle kazanılmış önemli bir otoriteye sahip olduğu doğrudur. Ancak, bu otorite ve Lenin'in Nisan'da partiyi siyasi açıdan yeniden silahlandırma konusunda kaydetmiş olduğu başarı, bolşeviklerin amansız rakibi Sukhanov'un ileri sürdüğünün aksine, bolşeviklerin geriliğiyle değil, onların gücüyle açıklanabilir. Bütün bir tarihi boyunca, bolşevizmin dinamizmi her zaman için proleterya devrimi doğrultusunda gelişti. Burada, Lenin'in kendilerine dayandığı ve biçimlendirdiği dinamik güçlerin dikkate alınması gerekir: proleteryanın çarlığa ve onun işbirlikçisi liberal burjuvaziye karşı savaşımı; proleteryanın köylülüğün öncüsü olarak verdiği mücadele; silahlı bir ayaklanmaya öncülük etmiş olan bir proleterya; iktidarın fethi için savaşan marksist bir parti, ve diğerleri. Devrimin bu aritmetikinde -bir başka deyişle Lenin'in denkleminde- gerçek değeri bilinmeyen ya da tam olarak kestirilemeyen öge, yani devrimin asgari programın ne kadar ötesine geçeceği sorunu, büyük ölçüde devrimin gelişim sürecinin bizzat kendisi tarafından belirlenecekti.

Devrimin doğurduğu o kısa zaman aralığı içinde partiyi ideolojik olarak yeniden silahlandırmayı Lenin dışında hiç kimse başaramazdı. Troçki, Nisan'da Bolşevik Parti'nin yeniden silahlandırılmasıyla ilgili olarak şunları yazar:

["1917'de ben Petersburg'ta olmasaydım bile Ekim Devrimi yine olurdu -Lenin'in orada ve hareketin komutasında olması koşuluyla. Eğer ne Lenin ne de ben Petersburg'ta olmasaydık, Ekim Devrimi yaşanmazdı: Bolşevik Parti liderliği devrimi gerçekleştirmekten alıkoyardı -bu noktada hiçbir kuşum yok! Eğer Lenin Petersburg'ta olmasaydı, bolşevik liderlerin direnişinin üstesinden gelmeyi becerebilir miydim, bunu bilemiyorum... Fakat yineliyorum: Lenin'in varlığında Ekim Devrimi her durumda zafere ulaşırdı."(102)]

Ekim Devrimi ve onu izleyen iç savaş sırasında otorite açısından parti içinde Lenin'den hemen sonra gelen ikinci ve en yetenekli lider Troçki bile Lenin'in yerini tutamazdı. Troçki, uzun yıllar parti üyeleri olarak birlikte mücadele etmenin kazandırdığı otoriteden yoksundu. Troçki Mayıs'ta Rusya'ya döndükten sonra, Lenin bu parlak yazara bolşevik basının yönlendirilmesinde önemli bir rol vermek için tekrar tekrar arkadaşlarını ikna etmeye çalıştı, ama bir sonuç alamadı. 4 Ağustos gibi ileri bir tarihte bile, Merkez Komitesi'nin bolşevik gazetelerin baş editörlüğüne seçimle Stalin, Sokolnikov ve Miliutin'i getirdi. Troçki'nin cezaevinden çıktıktan sonra bunlara katılması gerektiğini ileri süren öneri 10'a karşı 11'le reddedildi.*(103)

"4 Ağustos! Bu, Troçki'nin Temmuz Günleri'nde Bolşevik Parti'yle dayanışma içinde olduğunu ilan ettikten ve bu yüzden kendisini Kresty Cezaevi'nde bulduğu günden sonraydı! Yine bu tarih, Altıncı Kongre'nin Troçki'yi açık bir oy desteğiyle partinin Merkez Komitesi'ne seçtiği günün yalnızca iki gün sonrasındır; bu seçim sırasında en yüksek oy alanlar Lenin 133 (toplam 134 oydan), Zinoviev 132, Troçki 131, Kamenev 131 idi.(105) Bu durum, partinin üst liderliği içinde bu 'yeni gelen'e karşı duyulan önyargıların büyüklüğüne işaret eder. Troçki hala harici bir kişilik olarak algılanıyordu. Aslında Troçki'nin kendisini bir bolşevik olarak görmeye başlaması da zaman almıştır. Kendi grubu ile bolşevikler arasında yapılan ilk birleşik tartışma toplantısında, 'Kendimi bir bolşevik olarak adlandıramam. Eski yaftalara sarılmanın gereği yok' demişti.**(106)

Troçki ordusu olmayan parlak bir general, Lenin ise büyük bir partinin tartışmasız lideriydi. Troçki, bir birey olarak, söylediklerini dinletecek bir kişiydi; fakat, ancak kitlesel, disiplinli bir parti sözleri yaşama geçirebilirdi. Lenin, yalnızca Lenin bolşevizmin büyük partisini yeniden silahlandırabilirdi.

'Lenin olmasaydı Ekim Devrimi de olmazdı' ifadesi marksizmin, tarihin materyalist yorumunun inkarı gibi görünür. Marksizmi budaya budaya onu olayların kaderci, akademik bir yorumuna çevirmiş olan Karl Kautsky'nin, Otto Bauer ve benzerlerinin 'marksist' okuluna da bu böyle görünür. Oysa, marksizmin özünde tarihi insanoğlunun yaptığı tezi yatar; insan toplumsal değişimin etkin öznesidir. İşçi sınıfı homojen olmadığına göre, devrimci bir parti içinde bir araya gelmek sınıfın ileri kesimine düşer. Böyle bir parti olmaksızın devrim zafere ulaşamaz. Kuşkusuz parti sınıfın içinde kök salmış olmalı, sınıfın deneyimlerinden öğrenmeli ve sınıfa önderlik etmelidir. Parti içinde, üyeler arasında deneyim, beceri, vb. düzeyleri açısından eşitsiz gelişme söz konusudur. Liderlik için kadroların gelişimi ve seçimi mücadele içinde gerçekleşir.

Devrimler, devlet iktidarını alma hedefine sahip oldukları için, merkezîyetçilik yönünde bir eğilim gösterirler ve devlet son derece merkezi bir kurumdur. Bu yüzden, devrim anında, önderlik, devrimci güçlerin merkezi yönlendiriminde daha önce hiç olmadığı kadar belirleyici bir rol oynar. Devrimci merkezi liderliğin insiyatifi demokrasiyi dışlamaz; aksine, demokrasinin etkin gerçekleşiminin bir ifadesidir. Büyük

devrimci lider gerçekten büyüktür, çünkü lider milyonlarca insanın ihtiyaçlarına ifadesini kazandırır, onun öne çıkardığı sloganlar, kullandığı taktik ve stratejiler içinde bulunulan anın gereklerine karşılık düşer. Lenin, Nisan'da parti içinde yaşanan krizden muazzam bir moral otorite kazanarak çıktı; parti içinde hakim ruh haline karşı çıkma yürekliliğini gösterdi, olağanüstü bir ikna kabiliyetiyle yoldaşlarını kendi görüşlerine kazandı.

Her şeyden önemlisi, Lenin, Nisan'da, yaygın olarak yaşanan atalet ve kilitlenmişlik ortamında Şubat'ta olandan bin kat daha güçlü bir devrim ve kopuşu gerçekleştirme arayışı' içinde olduğunu söyleyerek o şaşırtıcı hayal gücünü bir kez daha göstermiş oldu.108

* Troçki, cezaevinden çıktıktan iki gün sonra, Merkez Komitesi'nde ilk kez görüldüğü 6 Eylül'de, tam bir oybirliği ile partinin baş editörlerinden biri olarak kabul edildi.

** Troçki, 4.000 kadar üyesi olan, Mejraiontsi olarak anılan küçük bir grubun lideriydi. Grubun amacı bir parti kurmak değil, bolşevikleri menşeviklerin enternasyonalist kanatlarıyla birleştirmektir. Lenin'in Toplu Eserleri'nin birinci basımındaki bir not(107), Mejraiontsi'yi şu şekilde tanımlamıştır: 'Savaş sorununda, Mejraiontsi enternasyonalist bir tutum takınmıştı ve izlediği taktiklerle bolşeviklere yakındı.' Grubun etkisi Petrograd'taki birkaç işçi bölgesiyle sınırlıydı. Mejraiontsi'nin liderlerinden bazıları Ekim Devrimi'nde ve bunu izleyen Sovyet rejiminde merkezi bir rol oynadılar: Troçki, Lunaçarski, Ioffe, Uritski, Iurenev, Riazanov, Karakhan, Manuilski ve diğerleri.